

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2:40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci
 Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Alianța naționalităților

(Articol din afară)

I.

***) Deatâteaori mi-am pus întrebarea: De ce oare naționalitățile din Ungaria rabdă ca într'un mod atât de condamnabil să fie prigonite și lovite în propria lor viață de guvernele maghiare? De ce nu-și dau mâna, de ce nu se unesc într'un corp mare, într'o putere formidabilă și în bună înțelegere să dea piept cu dușmanul comun, care din zi în zi devine tot mai cutezător? Și răspuns la aceste întrebări nu găsim. Imi frământam mereu mintea și nu mă sfiesc a spune, că adeseori am timbrat de o evidentă lașitate purtarea acestor neamuri răsfirate, cari formează majoritatea populației din Ungaria. Cum, imi ziceam adeseori, e posibil ca douăsprezece milioane de oameni să trăiască ca niște iloți în propria lor țară? Evident trebuie să fie o lașitate la mijloc.

Rând pe rând imi treceau pe dinainte popoarele acestea cu tot trecutul lor: românii răsăriți din legionarii lui Traian, sălășluiți pe aceste plaiuri de mii de ani, așezați prin văile Ungariei ca *stăpâni*, cari în decursul timpului ș'au câștigat drepturi nediscutabile asupra acestor țărâmurii; slovacii cu Svatopluc al lor, cari se găsiu ca băștinași pe întinsele ținuturi ale Ungariei propriu zise, pe vremea când au venit Maghiarii; sârbii cu privilegiile lor multe, cu „cancellaria Illyrica”; germanii, întemeietorii

Ungariei moderne și culturale — și ciuda parcă-mi creștea în raport direct cu desgroparea trecutului strălucitor și plin de drepturi al naționalităților. Constrâns de firul imperativ al unei logice, care pornea fără zăbavă din sufletul meu mă întrebam mereu, dacă nu cumva e condamnabilă însăși firea acestor popoare, dacă nu cumva în această fire zace păcatul greu al nepăsării și dacă acest păcat nu e impus de vre-o atotputernică lege a măsurii, care ar fi condamnat pe aceste popoare la peire, de sub a cărei putere nu se mai pot emancipa, ci căreia trebuie să-i cedeze și să se lase târâți spre prăpastie ca orice dobitoace, cari n'au conștiința elementară a eului lor și cari atârnă în urma unor legi firești păcătoase de voința altor ființe, poate mai slabe decât ele, dar mai viclene și mai criminale.

O alianță! — murmuram adesea. O alianță oare nu se poate face? Întrebarea asta, care cuprindea în sine un adevăr atât de puternic, mi-se părea de tot firească, de tot elementară, ba naivă chiar. Și totuș această naivitate mi-se ridica în față ca un zid puternic, prin care simțiam, că mi-e cu neputință ca să străbat. Stam neputincios și nedumerit în fața acestui zid, care — constatam cu îndurerare — reprezenta o forță, o tărie neînțeleasă și imposibil de sfărâmat.

O alianță, care să fie sinteza con-

știentă a douăsprezece milioane de oameni, cari apoi în pornirea lor și'n vijelioasa lor alergare spre ideal să sfarme toate prejudecățile, să dărâme toate nelegiuirile și'n locul lor să zidească clădirea strălucitoare a dreptății, care singură să fie atotstăpânitoare peste aceste plaiuri! O cooperare a celor asupriți, a celor setoși după libertate, a celor infometăți după adevăr, a celor disconsiderați și izgoniți din lăcașul, unde se făuresc legile; o înfrățire a celor sărăciți și înstrăinați în propria lor țară, care apoi să zidească pe întinsul acestei țări templul luminei și sălașul bunăstării tuturor cetățenilor.

Astfel se infiripa gândirea mea în justificabila sa naivitate. Fără să-mi dau seamă, treceam într'un salt sălbatic peste toate piedecile uriașe, pe cari le-a pus în calea oricărei înaintări spre ideal nenorocitul, dar suveranul sistem politic, iscodit de guvernele cari cărmuesc de atât amar de ani această nefericită țară. Treceam fără să mă opresc la încercările așa de multe, pe cari le-au făcut îndeosebi românii de a da ființă alianței pe care o visam eu.

Și doamne multe încercări s'au făcut! În anul 1891 un grup de tineri români din Transilvania și Ungaria s'a dus la Praga, la acest centru spre care aleargă și de unde primesc încurajare toți Slavii asupriți, ca să viziteze renumita expoziție. Primirea ce lis'a făcut a fost speldidă, dragostea cu care au fost tratați a rămas de pomenire, căci toată Praga gâcise intențiile celor treizeci de peregrini români.

In nemărginire

Peste grădină, se strecoară umbrele lungi și vinete ale înserării. Silueta pădurii se lărgeste încetocmai ca și o mare de foc, la asfințit în pojarul soarelui de aur; iar nori răzleți, portocalii, plutesc pe deasupra ei, ca niște bărci fără de cârmaci, fără de oaspeți. Une-ori, câte-o întârziată albină, ca un nasture fulgerător de aur, rupe betelele de lumină, un grieruş îi acompaniază cu o veche și cunoscută melodie zborul ei luminos, iar foarte departe dincolo de marea ce pare uriaș zăbranic aruncat peste un piept mort, negru, — clipește o lumină palidă, ca un suflet ce vrea să se stingă în întuneric.

Aceasta este clipa când încep pe cer să schinteieze una câte una, *stelele*. Ele s'arată încet, aproape șovăitor. Să le fie oare teamă de ce vor vedea, de ce vor auzi? Se poate, dar cine ș'o știe? Pe pământ de veacuri sunt foarte multe suferinți. Acum iată-le pe toate, grupându-se în aceeași ordine, în același șir neîntrerupt și strânse la un loc în aceleași figuri simbolice în cari le-a zărit pe vremuri copilul când era mic, în cari le contempează omul matur, în cari le privește pentru ultima oară ochiul bătrânului, a cărui pleoapă o închide mâna palidă a morții tocmai așa, ca și când nici n'ar exista odinioară și nu s'ar cunoaște curgera neîntreruptă a fluviului vremii.

Tu stai mut și le admiri, și poate că încerci să le și numeri. Dar cine a fost oare vre-odată în

stare să le numere pe toate? Aceiaș *cumpână*, dreaptă, o zărești nemșcată și azi, pe care au admirat-o într'o supremă beție de plăcere și oamenii peșterilor înainte de asta cu mii de ani; cuprinzi imenzitatea aceluiaș *Orion* și al aceluiaș admirabil *Sirius*, pe care l-au văzut egiptenii când coborau visând, treaptă de treaptă, gangurile negre ale piramidelor cu morții lor îmbalsamați în miresme din Siria, — racle a căror muri păreau a fi imaginați chiar după mărimea lui. Iar când va fi, ca la marginea retrasă a pustiului din piramide să nu mai rămână piatră pe piatră și dacă va peri și se va destrăma și se va uita întreaga strălucire eternă și se va uita întreaga strălucire a culturii moderne, în aceiaș orânduire eternă vor dăinui mereu acolo sus, stelele, frumoasele stele.

Și cu toate astea, poate că tot nu-s eterne! Iar tu care stai și le admiri nopți de-arândul, năzuind și sperând să le deslegi vre-odată enigma, te folosești uneori de atâtea metode false și lucruri cu organe foarte nepotrivite! Tu te asemeni insectei, ce-și are locuința jos în grădină pe coaja unui măr și socotește în avântul unui vis frumos al ei, că turnul bisericii satului e infinit de înalt, deoarece perspectiva îi rămâne întâmplător neconținut tot.aceiaș, sau de se uită fie dintr'un pol sau fie din alălalt pol al mărului, spre vârful crucii turnului. Tu te asemeni acelei insecte de-o zi, ce viețuește clipele numai unei singure nopți instelate, căreia aurul faptului de zori i-se pare pojarul aprins al prăbușirii unei lumi complete, a nimicirii întregii și proprii sale generații! Pre-

cum această creatură de-o zi în viața ei, — a cărei unități, ca să zicem așa, nu sunt orele sau minutele, ci chiar cele mai mici particule dintr'o clipă, — nu observă nici o schimbare în evoluția ființelor din preajma ei, tot astfel și tu, la lumea stelelor. Insecta aceea poate că își imaginează (insectele sunt foarte naive) de pildă, că stejarul e etern, cât timp noi știm, că ramurile lui aproape toate se vor usca înainte de ce nepoții noștri abia vor prinde să adune pe sub el, toamna, boabe roșietice de ghindă.

Dacă am fi în stare să schimbăm mii de ani în secunde, iar milioane de mile în metri, atunci am observa cum foiesc prin spațiu, stelele încoace și încolo, tocmai ca și licuricii în nopți de vară, tocmai ca și frunzele pe cari le duce cu sine vântul în toate părțile, tocmai ca și fluturii ușori de omăt ce se învârt sălbatici iarna în vârtejuri, pe uliți. Dar depărtările dintre aceste stele sunt așa de enorme și locul dintre dânsule e atât de necuprins, încât noi oamenii, bieții oameni, abia după zeci de ani putem osebi că s'au depărtat unele, s'au altele s'au apropiat una lângă alta, cu un singur firicel de paingân. Afară de asta stelele se mișcă în spațiu c'o celeritate enormă, cu o celeritate a cărei măsură ar întrece cam cu o 100 de ori mai mult pe cea a unui glonte zburdalnic de pușcă.

Înșuși soarele și împreună cu el pământul nostru, pe care ne aflăm acum și deunde observăm celelalte *fregate* pe valurile nemărginirii, zboară și el prin spațiu cu o celeritate de 57 de km, pe

Toți cehii, acești jertfitori părinți ai slavilor asupriți, știau, că românii vreau să câștige consentimentul lor la o alianță cu slavii împotriva opresorilor. Și învoirea și-au dat-o cu toții. Dovadă puvoiu de scrisori și telegrame, cari s'au adresat conferinței naționale dela 1892 din toate unghiurile Boemiei și toate meleagurile locuite de slavi, în cari scrisori și telegrame ospitalii oameni dela Praga și alți slavi își tâlmăceau spontana lor simpatie față de fruntașii neamului românesc și în cari nu odată se vorbea de alianța asupriților, de recunoștința, ce se aducea românilor, cari cei dintâi puseseră pe tapet chestiunea alianței. Era o ferberă atunci, cum nu se mai văzuse, și toată lumea era cuprinsă de un fel de fiori, ce sunt proprietatea tuturor acelor cari sunt încălziti de ideile mari și cari așteaptă plini de nădejde înfăptuirea gândurilor cari le frământă sufletul.

În anul 1893 conferința națională însă a îndrumat comitetul central, ca să „continue cu pertractările începute” în afacerea alianței naționalităților. Din aceste cuvinte se vede, că conferința și deci poporul românesc însuș, deși până atunci nu dăduse comitetului o astfel de îndrumare directă, a consimțit întru toate cu pașii făcuți de cei treizeci de fruntași la Praga și că deci era într'adevăr și foarte serios pătrunsă de însemnătatea și necesitatea acestei alianțe. Conferința privea pașii celor treizeci ca și cum ar fi pornit din sânul său, ca și cum de ea ar fi fost puși la cale, ca o vie expresiunea celei mai actuale și necesare voințe a neamului românesc.

Comitetul și-a făcut datoria cu vârf. În convenirile dela Viena avute cu distinșii fruntași ai slavilor, a căzut la bune învoieli și se părea, că chiar în acel an se va putea convoca un congres al naționalităților din Ungaria, care să stabilească definitiv un program comun de acțiune solidară. Procesul memorandumului însă a împiedecat pe câtăva vreme salutara acțiune și astfel a rămas ca firul ei să fie reluat abia în vara anului 1895, când s'a publicat din partea câtorva fruntași de pe atunci ai românilor, slovacilor și sârbilor un apel către toate naționalitățile, prin care acestea erau invitate la un congres fixat pe 10 august n. 1895. În

acest apel se schița întreagă situația deplorabilă politică a neamurilor nemaghiare și erau chemate acestea ca să înceapă o acțiune comună împotriva adversarului comun, căci numai astfel ar putea aceste neamuri să câștige o poziție tolerabilă în marginile acestui stat.

Rezoluțiile comitetului partidului național. Corespondentul nostru din Budapesta ne telefonează următoarele: *Comitetul central executiv al partidului național român intrunit în 10 și 11 dec. n. a. c. în ședința plenară la Budapesta, a luat cu plăcere cunoștința de raportul clubului deputaților români despre activitatea sa parlamentară.*

Din acest raport comitetul a constatat, că situația politică a poporului român din Ungaria și Transilvania a rămas aceeași și că actualul sistem de guvernare își menține neschimbată atitudinea sa ostilă față de pretențiunile juste ale națiunii române. În consecință comitetul a accentuat necesitatea continuării luptei neșovăitoare, hotărâte și solidare; combaterea energică a acestei politici de guvernământ păgubitoare pentru adevăratele interese ale statului.

În deosebi a luat act despre numărul mare al adunărilor populare ținute în aproape toate părțile locuite de români și a luat cu satisfacție cunoștința de rezoluțiunile aduse în aceste adunări populare.

În ce privește locul ținerii acestor adunări populare, comitetul național a decis, că ele să aibă loc acolo, unde împrejurările locale vor reclama ținerea lor, amânând data lor pentru primăvară.

Comitetul a luat cunoștința de raportul comisiei de redactare a ziarelor partidului național aprobând măsurile luate privitor la redactarea acestor ziare și i-a exprimat acesteia deplină încredere votându-i mulțumită pentru serviciile aduse partidului național și intereselor neamului românesc.

Totodată a luat măsuri potrivite pentru răspândirea ziarelor partidului național și în special a ziarelor populare naționale.

În baza raportului despre demisia prezidentului clubului comitatens din Arad comitetul a delegat pe d. dr. Aurel Vlad în scopul reorganizării clubului comitatens al partidului național român din comitatul Arad.

Campania electorală în Croația. *În vederea alegerilor apropiate, adunările populare se țin lanț. Candidatul coaliției dr. Ivan Kraus, în vorbirea de program ce a rostit-o în fața alegătorilor din Eszék, a declarat, că numai așa se va putea restabili pacea cu Ungaria, dacă se va șterge fără amânare pragmatica căilor ferate. Dealtfel e în contra desfacerii uniunii cu Ungaria.*

Banul Tomașici candidează în cercul I. din Agram. Programul și-l-a desfășurat într-o proclamație adresată alegătorilor. Provocându-se la faptele sale din trecut, protestează în contra însimărilor contracandidatului Vladimir Nikolici, membru al coaliției, care spusese într-o adunare din zilele trecute, că banul, dacă ar ține cât de cât la interesele Croației, ar fi trebuit să-și dea demisia, după ce, afirmativ, s'a convins odată, că guvernul ungar nu e de loc aplicat să lecuiască toate gravamentele Croației.

Milan Kresici, candidatul coaliției în cercul III. din Agram, află cauza stărilor ticdloase din Croația în împrejurarea, că prin transacție financiare țării s'au aservit cu totul voinței arbitrare a guvernelor maghiare.

Din cameră. *Ședința de ieri. Se deschide la orele 10. La ordinea zilei e discuția bugetului ministrului de comerț. Referentul Pap Géza propune primirea în întregime a bugetului.*

Kossuthistul Baross Iános relevează slăbiciunea statului de a nu se ști îngriji în măsură mulțumitoare de grădinarit. E o rușine pentru stat că nu se îngrijește, ca venetele frumoase ce rezultă din grădinarit să nu mai intre în buzunarul bulgarilor ci să rămână în țară.

Guvernamentalul Gerliczy Félix roagă guvernul să înființeze în Seghedin o școală superioară de economie.

Mai vorbesc Szilassy Zoltán pentru, iar Paizs Gyula și Szabó István contra bugetului. Ședința se închide la 3 după amiază.

Ședința de azi. Lipsa de interes a deputaților din camera ungară promite să devină proverbială.

La deschiderea ședinței de azi abia au fost de față 20 de deputați. În decursul cetirii catalogului s'au mai strâns încetul cu încetul încă 20, așa că fiind numărul trebuincios de față ședința s'a putut ține.

Ministrul de comerț Beöthy László prezintă camerei un proiect de lege despre construirea alor trei linii noi pe căile ferate ungare.

Se trece apoi la discuția în special a bugetului ministrului de agricultură. După vorbirea scurtă a lui Krolopp Hugo, rostește deputatul naționalist Ferdinand Iuriga un avântat discurs, în care înșiră gravamentele fraților slovaci. Glasul de durere al lui Iuriga va rămânea, spre rușinea țării întregi, mult timp încă fără răsunet.

secundă, cărmuind cu istețime în spre constelația lui *Hercules*. Luminosul și legendarul *Sirius*, se depărtează de noi în fiecare secundă cu câte 75 de km. mai încolo, iar frumoasa *Wega*, steaua principală din constelația *Lirei*, se apropie de noi la fiecare bătaie a pulsului pe care o simțim, cu 81 de km. Iar noi oamenii, de am avea paciență și am rămânea până la clipa morții chiar pe acelaș loc, noi totuși n'am putea observa nimica! Căci oare ce să însemneze acel zbor repede, față de uriașele distanțe cari despart sistemul nostru solar, de cel al lui *Sirius*, *Wega* sau chiar altele?

Soarele, se află de noi la o distanță de 20 milioane de mile. Ce număr considerabil și mareț nu-i așa? Un glonte, ar nevoie de 10 ani impliniți ca să facă această cale; iar curentul electric pe care ne place a-l recunoaște de cel mai grabnic curier din căți cunoaștem și care face în tr'o secundă pe firul telegrafului 60.000 de mile, ar trebui să pribegească frumos prin sferile universului $5\frac{1}{2}$ minute. Va să zică, depeșă noastră comunicată pe un fir direct, ar ajunge dela pământ la soare și invers abia după $5\frac{1}{2}$ minute. Dar câtă depărtare fabuloasă există până la un alt soare frate cu al nostru sau soră bună! Spațieri puternice se întind între diferitele globuri strălucitoare de foc, pe aceste oaze splendide în pustiriile adâncurilor deșerte! Toate stelele fixe nu sunt alta, decât sori, asemenea celui al nostru, iar soarele la care ne încălzim noi nu e nimic alta decât cea mai

apropiată stea fixă, căreia pământul îi este adaos, ca un microscopic soț de pribegie.

Cel mai apropiat vecin al soarelui, suu cu alte cuvinte, cea mai apropiată de noi stea fixă, face parte din constelația numită a *Centaurului*. Și această stea, ce se chiamă *alfa* din Centaur este de 275000 ori mai depărtată de noi de cât soarele; depeșă noastră ar ajunge acolo exact chiar după trei ani de zile. Să știți prin urmare, că acesta ne este vecinul! Și pe toate celelalte stele fixe trecuie să le considerăm asemenea de iubiții noștri vecini, fie că sunt ca și *Sirius* de 5 ori, sau fie că sunt ca și *Capella* de 15 ori sau în fine ca rubinia stea polară de cari își leagă viața marinarii, de 25 ori mai depărtate în spațiu de cât aceea *alfa* din Centaur! Căci toate pe cari noi le putem zări cu organele noastre de vedere întocmite numai pentru relațiile cari există pe pământ, sunt așezate ca și patria noastră, adevărat imperiul soarelui-regesc, în una și aceeași provincie vastă, a universului...

După mărimea, respective strălucirea lor, în parte astronomul stelele fixe în 16 clase sau mărimi. Vizibile însă cu ochiul nearmat, sunt numai cele de mărimea 1—6, iar în lună plină dispar chiar și stelele de mărimea a 5-a și a 6-a.

Această mărime felurită a stelelor fine, este conform cauzei sale numai aparentă, trebuind s'o reducem în ultima instanță la felurile distanțe

ce se află între ele și între sistemul nostru solar. Noi avem unele cauze foarte ponderoase ca să presupunem, că singuraticii sori, referitor la mărimea lor, nu se deosebesc prea de tot mult unul de altul! Acele stele a căror mărime s'a putut până acum aproximativ calcula, nu se deosebesc prea mult încât priveșe mărimea lor, de soarele nostru. Cu aceea ce trebuie să fim în curat dela început, este faptul, că deosebirea de distanță e infinit mai însemnată între stele, decât deosebirea lor de mărime.

Intenzitatea de lumină a unei stele, ne poate servi ca măsură a despărțirii sale. Aceasta este și cauza din care am considerat noi stelele mai luminoase ale constelațiilor cunoscute, ca pe niște vecini ai soarelui, ai părintelui nostru, precum se obișnuiește a se spune. Dar ce are a face numărul stelelor vizibile, cari se pot observa cu ochiul liber, cu acele nenumărate milioane, cari plutesc de veacuri prin depărtatele adâncuri vinete ale universului și pe cari chiar dacă le-am privi cu cele mai urieșe telescoape de cari dispunem, ne-ar face abia impresia unor fărâmi de diamant scilpitoare, pe întunecosul vestmânt de noapte al puternicei zeițe, *Urania*!

(Sfârșitul în nrul viitor).

Ex uno disce omnes

De dr. VASILE LUCACIU

D. R. Ciorogariu în prăpăstioasele sale scrieri, publicate în mai mulți numeri din „Tribuna“, în nr. 232 se ocupă și cu modesta mea persoană. Scopul e același, pe care l-a avut în vedere, scriind în contra tuturor membrilor din comitet: discreditarea, ponegrirea noastră, și dacă ar putea, decapitarea.

Câtă bunăvoință pentru cauza națională!

Și era primejdie, să-și ajungă nobilul și sublimul scop, dacă nu venia colegul d-sale în virtuțile de paznic al ordinii și disciplinei de partid, și — nu pronunța terribila sentință, în nr. 254 din 2 dec. a. c. al prețuitului d-sale organ.

Sentința e formulată în termenii următori:

„Putem cere publicului nostru, . . . să acopere (pe acuzatori) cu disprețul și cu oprobiul, ce se cuvine calomniatorului orbit, îndărătnic și de reacredință“.

Sentința e adusă, pe forul cel mai competent pentru d. R. Ciorogariu, urmează să se aplice cu toată rigoarea, față de cel ce se dovedește vinovat, în fapte și prin fapte. „Contra factum non est argumentum“.

Și vinovatul este d. R. Ciorogariu, și încă dovedit prin faptele sale proprii, așa, că nici cum nu se poate scăpa de judecata, ce i-a croit colegul său.

Să vedem faptele.

La adunarea poporală politică din Arad, părintele Lucaciu a cutezat a constata în termeni istorici existența unor raporturi de idei între Roma, Blaj, unirea cu Roma, și redșteptarea noastră națională.

Lucru grozav! Ascultătorii, cetățenii de față la această adunare poporală au fost în preponderanță români ortodocși. Și e primejdie pentru acești români să audă preamărindu-se Blajul și Roma, pentru că, în această combinație de idei se pot prinde sentimente de simpatie pentru Roma, Blaj, unire, și răpiți odată coreligionarii mei de aceste idei și sentimente, pot să cază în prăpastia concluziunii practice, că toate căile duc la Roma... catolică.

Și aceasta eu nu o pot admite și nu pot tolera, ca astfel de concluziuni perverse primejdioase, să se poată zămisi în sufletele românilor ortodocși.

Fiind-că discursul părintelui Lucaciu, rostit în Arad, a putut să producă aceste gândiri: prin acestea îl denunț înaintea neamului întreg ca un confesionalist, ca un dușman al păcii interne a bisericii noastre ortodoxe. Asta o spun eu, R. Ciorogariu, despre părintele Lucaciu; urmează, să vă feriți de el; e om primejdios pentru legea noastră strămoșască, și așa nu-l ascultați nici în cele politice.

Iată glasul și măduva criticei d-lui R. Ciorogariu!

Mărturisesc, că am rămas surprins, când am cetit critica aceasta.

Și fiindcă mi-am adus aminte că sub tot decursul vorbirii a șezut în imediata mea apropiere și așa a putut să audă și să priceapă exact aceea, ce am vorbit eu în Arad: am cetit și recitit cu toată atențiunea vorbirea, reproducă în „Românul“,

parte după manuscrisul meu propriu, parte după notele stenografice, luate cu toată grija și priceperea de d. Stahl.

După această recitare și autocritică, am rămas, firește nu numai uimit, dar și foarte întristat, văzând, cu ce cutezanță se restălmăcesc la noi lucrurile.

Cu minciuna poți prânzi, dar nu poți cina, zice proverbul românesc.

Și eu nu te las, d-le Ciorogariu să cizezi cu minciuna. Și fiindcă așa-numita critică, și „părerii libere“, ce le-ai pus pe hârtie, dovedesc în mod neîndoios o absolută „reacredință“, sunt dator a te demasca aici înaintea publicului mare românesc, să vadă lumea, din acest singur caz, ce valoare au, și ce scopuri urmăresc așa-numitele: „critică“ obiectivă și „părerile libere“.

Declar, că nici prin minte nu mi-a trecut, să tratez chestia limbei, pe temei, sau din punct de vedere confesional. Și cred, că nici nu se poate.

Am constatat, că bisericile străine, grecească, sârbească și cea ruteană, toate deopotrivă au încătușat drepturile și desvoltarea limbei române.

Prin actul unirii cu Roma, o parte din români a scăpat de sub înrăurirea numitelor biserici străine, și așa în Blaj îndată s'a intronat dreptul limbei române, și după acest început nimic n'a mai putut împedea mersul ei biruitor, până când astăzi o vedem intronată în drepturile ei, în toate bisericile românilor.

Am accentuat, că în părțile din Maramurăș, Sătmar și Ugocea, românii (uniți) au avut mult a se lupta cu rămășițele rutenismului, precum frații români din Bănat (orientali) au avut de furcă cu unele tendințe nedrepte ale sârbilor, și cu toții (uniți și orientali) salutăm cu simpatie lupta fraților din Macedonia, pentru recucerirea drepturilor limbei române în biserica lor națională românească, față de asupririle nedrepte ale grecilor.

Unde-i confesionalismul în acest mers de idei?

Apoi am salutat cu mândrie sufletească, eu, confesionalistul dlui R. Ciorogariu, și toată adunarea poporală, ortodocși în parte covârșitoare, va să zică toți, uniți și orientali, pe Înalt Preasfințitii noștri arhieriei, din ambele mitropolii, din pricina luptei în-nălțătoare, ce o poartă pentru apărarea limbei noastre naționale, în biserică și mai ales în școală, unde este atacată direct în drepturile sale prin ordinațiunile temerare ale ex-ministrului Apponyi.

Unde-i aici confesionalismul contemplat de d. R. Ciorogariu?

Dar să vorbească însuș textul original, reproduc aici din „Românul“, ca text autentic al discursului:

„Limba, legea, vorbe sfinte, la străbuni erau!“

Și aceasta tradiție scumpă și preste toate cuvintele omenești, vrednică de laudă, ni-se înfățișează ca o faptă strălucită, ca o podoabă scumpă a străbunilor noștri, chiar în istoria neamurilor. Istoricul lui Matei, craiul Ungariei, fiul marelui Ioan Corvin, adevă de viță romană, Bonifiniu cu numele, spune despre românii din Ungaria, Bănat și Transilvania, că românii sunt mân-

dri de obârșia lor, și că „mai mult țin la limba lor națională, decât chiar la viață;“ — („plus pro linguae, quam pro vitae incolumitate certare videntur.“)

Iac'asa a fost românul în trecut, așa sunt și astăzi cei buni, și așa trebuie să fie toți în viitor, dacă voim să ne împlinim chemarea, ce ne-a rânduit bunul Dumnezeu.

Așa ne-am aflat, așa am trăit cu limba noastră dulce românească, în familie, în comună, în școală, în biserică și în stat.

Cine ne-a dat dreptul, ca să ne folosim de limba noastră națională? Cine?

— Cel ce ne-a zidit, cel ce a așezat popoarele în lume, cel ce a croit legile veșnice și nestrămutate pentru firea omenească.

Și istoria ne este martoră, că în virtutea conștiinței naționale, care instinctiv ne-a lămurit despre dreptul limbei noastre naționale, și ne-a condus pe calea legilor firești la afirmarea acestui drept, în viață: am învins pedeci îngrozitor de grele, și am ieșit biruitori din primejdii foarte mari.

Să luăm numai în seamă luptele nesfârșite ale străbunilor noștri, în cauza limbei bisericesti.

Limba grecească, susținută cu toată puterea politică a fanarismului, a cucerit, prin putere și prin violențe, toate așezămintele noastre bisericesti în Muntenia și în Moldova, pătrunzând peste Carpați în țara Bârsei cu centrul Brașov. Toate bisericile și toate mănăstirile, închinată și neînchinată, răsuna de vorba și de melodiile grecești, opuse în fond și în formă geniului limbei române și caracterului poporului român.

„Și când patrioții români, ca un Varlaam, un Dositei, apoi diaconul Coresi, și alții, au început lupta pentru introducerea limbei române în drepturile sale, în biserica română ortodoxă: vedem pe fanariotii fanatici prigonind limba română, și declarându-o în acte publice ca nevrednică, să fie folosită în slujbele sfinte bisericesti.“

Asemenea era robia limbei noastre naționale în bisericile de sub ocărmuirea sârbească. Și — biserica soră, mai are de a răfui și acum câteva rămășițe de ingerințe incompetente sârbești, în bisericile și mănăstirile românești. Românii din Maramurăș, Sătmar, Ugocea, Bihor, au a se lupta și astăzi cu unele rămășițe veninoase ale predominării bisericii rutene în viața religioasă a poporului român din acele părți.

Teribilă și — de inimă sfâșietoare este privilegiul aceasta, cum, în curs de veacuri grecul, sârbul și ruteanul, pot să ne impună, limba lor în biserica noastră, peste toate plaiurile locuite de români, dela Nistru până'n Balcani și din Carpați până'n Pind.

Dar să nu ne covârșescă supărarea! Cu cât a fost mai puternic vrăjmașul, cu cât au fost mai viclene uneltirile: cu atât mai frumoasă, mai strălucită a fost isbânda și învingerea limbei noastre românești.

Întâi Blajul ridică steagul falnic al dreptului limbei românești în biserica și în școala națională a poporului român! Tradițiile mărețe ale romanismului nostru reinvie în s. mitropolie de Alba-Iulia. Și, odată răsărit soarele, nici o putere nu mai poate opri instalarea dreptului limbei române în bisericile și școlile noastre naționale. Și, când răsună limba noastră dulce, în locurile, unde-i compete: iată, că au dispărut și grecii și sârbii și rutenii, și a rămas intronată în dreptul ei limba noastră națională.

Aceste sunt fapte istorice: o parte din ele s'au săvârșit chiar sub ochii noștri, și cu nespuse simpatie frățească, privim la lupta măreță a fraților noștri din Macedonia, pentru revindecarea drepturilor limbei lor. Zic, cu nespuse simpatie frățească, pentru că și ei sunt un inel din neprețuita cunună a unității noastre culturale, a unității culturale a întreg elementului românesc!

Și, în fața acestor fapte istorice ne întrebăm: unde sunt scrise legile acele, unde sunt acei paragrafi, după cari s'au săvârșit toate lucrurile aceste mărețe?

— Am cercat toate codicele de legislațiune, în toate țările locuite de români. Am găsit acte, făpturi, apucături și prigoniri în contra drepturilor limbei române: legi și paragrafi însă, cari să-i ocrotească aceste drepturi, n'am găsit. Isvorul tăriei în luptă, taina succesului minunat se află în conștiința de drept a elementului românesc, în unitatea acestui element de cultură, fiindcă se con-

stată, că una este limba și cultura noastră națională, „până unde mai răsună limba dulce și străbună“.

Iată dreptul firesc al limbei naționale, perindat pe căile veacurilor vieții noastre din trecut.

Dreptul limbei naționale, precum însăși existența națională a unui popor, nu se discută, ci se afirmă.

Sunt român, cu limba, cu legea, cu ființa mea românească.

Sunt, pentru că mă afirm. Suntem români, pentru că ne afirmăm, că suntem români. Român în familie, român în biserică, în școală, român la miliție, român la judecătoria, român la administrație, român când plătesc darea, român când mă iau în cătane, să apăr tronul și țara. Cum așa? Român? Da! Pentru că am limba mea românească, conștiința mea națională românească, ființa mea românească.

Aceste le am dela Dzeu, în legile veșnice și nestrămutate ale firii omenestii. Și nimeni nu are îndreptățirea, de a mă opri în folosirea acestui drept: să vorbesc românește, să simțesc românește, să mă țin de firea poporului român.

Și mai la vale:

Ce s'a întâmplat? S'a întâmplat că mirii, logodnicii sf. noastre biserici, păstorii și arhierii chemați prin înalta lor poziție să apere biserica, școala și poporul, s'au sculat toți ca unul și au apărut drepturile limbei românești, atunci când au vrut să scoată limba românească din școli, și când au vrut să introducă pe furis și învățarea catihizmului în altă limbă decât în limba noastră națională.

Arhierii noștri din Blaj și Sibiu ca niște monumente vecinice ale spiritului veghetor al arhierilor noștri, în apărarea dreptului limbei în biserică și școală, și n'a putut să li-se răspundă nimic de guvern. Până în ziua de astăzi mitropolitul din Blaj îl tot zorește: „Dați-mi răspuns la reprezentanța pe care am făcut-o în chestiunea catihizării în școlile populare și în gimnaziile confesionale“.

„Dați-mi răspuns la arătarea, care am făcut-o pe baza legii“ și răspunsul nu venea și n'a venit nici până astăzi. Frumoasă a fost ținuta acestor arhierii: (O voce: Să-l trimitem pe părintele Mangra să ceară răspuns. — Ilaritate).

(Voci. S'auzim! Sărman de ei). Pentru mine și pentru d-voastră de bună seamă c'a fost ceva înălțător de a vedea ținuta acestor arhierii ai bisericii noastre (trăiască). De unde avem noi religia? Ministrul ne-a dat-o? Dela Dumnezeu. De unde au arhierii noștri dreptul de a fi conducătorii afacerilor religioase și bisericesti? Dela minisru?, dela parlament? Dela Dumnezeu! Apostolii și urmașii lor, arhierii, luat-au puterea de a învăța religia dela minister?, dela puterea lumescă? și tot astfel și dreptul de limbă este sfințit prin însăși obârșia religiei noastre creștinești. Cine a vorbit în Ierusalim așa, încât toate popoarele să priceapă predica lor? Tot apostolii. Și se zice în Faptele apostolilor, că prin pogorirea limbilor de foc, s'au sfințit toate limbile, ca să se poată pricepe religia descoperită de Dumnezeu. Iată dar, că și religia și limba nu sunt dela puterile lumesti, dela un ministru trecător, ci dela Dumnezeu sfântul. Pe acest punct de vedere s'au pus arhierii noștri și stau pe stânca neclintită a chemării și drepturilor lor. (Trăiască!)

Se cade deci, ca în aceste privințe să fim pe deplin solidari cu arhierii noștri întru apărarea limbei noastre, să fim cu dânsii un trup și — un suflet, o singură inimă înaintea lumii întregi, ca să ne putem apăra împotriva tuturor atacurilor, cari vin asupra bisericii, școlii și asupra limbei noastre naționale.

Se arată în aceste puține vorbe, cum românii uniți se luptă și s'au luptat în contra asupririlor rutenizmului, iară frații ortodoxi împotriva sârbismului, și cum petrecem cu toții cu cea mai sinceră simpatie lupta fraților macedoneni, în contra prepotenței grecești, și în sfârșit, cum salutăm cu toții pe arhierii bisericilor noastre naționale din Blaj și din Sibiu, în lupta lor nobilă, pentru drepturile limbei noastre naționale.

Repet întrebarea: unde-i aici confesionalism?

De ce i-a trebuit d-lui R. Ciorogariu, în aceste zile grele, a inventa și a afișa această calomnie la adresa mea?

I-au trebuit argumente și dovezi, că „critica obiectivă“ și „părerile libere“, — sunt îndreptățite, și uneori chiar necesare. Așa fac ei politica națională!

II.

Dupăce s'a degajat d. R. Ciorogariu în mod atât de splendid de rolul de denunțiant ce și-a luat față de mine înaintea neamului meu, vine cu alt motiv, tot atât de temeinic, prin care înfrânge cutezanța d-lui dr. Ștefan C. Pop, care înaintea adunărilor populare îl prezintă pe popa Luca-ciu, de „preotul preoților“.

O astfel de canonizare, sau premărire nu se poate tolera!

Cum se poate, ca eu, R. Ciorogariu, să admit așa ceva, înaintea colegilor mei și a credincioșilor noștri ortodoxi, nu se poate!

Dupăce mi-a succes a micșora, calomnia, a batjocori pe toți fruntașii partidului național român, pe toți membrii comitetului central electoral, cum să-l las în picioare pe acest popă unit.

Vedeți, frați români, ce exagerat este acest dr. Ștefan C. Pop, că-l preconizează pe popa Lucaciu de preotul preoților, când acest popă nici nu are o școală românească în parohia sa. Și ca să fie mai acreditată afirmațiunea calomnioasă, d. R. Ciorogariu atrage atențiunea cetitorilor asupra acestei afirmațiuni, tipărindu-o cu litere grase, să nu scape nimenea din vedere, că popa Lucaciu nu are nici școală românească în parohia sa.

Ii mulțumesc d-lui dr. S. Popa, și altora, tuturor, cari ne onorează cu simpatiile lor.

Pentru mine, unica mea ambiție a fost și este, împlinirea datorințelor mele naționale. Atâta, și punct și pauză.

Cuvintele de critică și de părerii libere le-am cetit și le-am apreciat totdeauna cu conștiința omului serios. Și dacă critica era obiectivă și părerile libere acceptabile, bucuros le primeam.

Ce să zic însă, când văd, ca în cazul de față, că se aduc în public motive pentru discreditare, fie vorba de persoana mea, sau de alta, cari motive sunt absolut false?

Descriu faptul, judece publicul.

În parohia Șișești sunt 4 (patru) școli, cu 4 (patru) puteri didactice, distiuse. În Unguraș e învățător d. Gheorghe Dipșe, secretarul reuniunii învățătorilor din com. Sătmar-Ugocea; în Dănești funcționează d-șoara Maria Mihașca, excelentă, pe lângă cele ale pedagogiei, în țesătoria națională; în comuna matre Șișești funcționează doi învățători în două școli: dd. Dariu Pop, inv. primar și directorul corului mixt bisericesc și Gavriil Almașan, învățător al doilea.

Față de aceste fapte existente și publice, ce să zic eu la afirmațiunile d-lui R. Ciorogariu?

Non bis in idem, zice dada din fundul cortului.

Dau bis și millies, strigă ucenicul, și dau, și dau amândoi, și câți mai sunt, in idem, in eodem, in eadem, in eosdem... in toată lumea cinstită românească, cu aceleași

argumente ale minciunei și ale calomniei, apoi urmează: și fecisti nega!

Unde-i trădarea? De când ați pus în-trebarea, tot la ea răspundeți, și tot mai adânc vă cufundați!

Un ziar bulgar și atentatele din Turcia. Ziarul bulgar „Mir“ infierează energic atentatele comise de organizația teroriștilor revoluționari din Macedonia, în scop de a provoca turburări — în Macedonia și care compromit bunele raporturi dintre cele două țări.

Autoritățile otomane sunt în drept de a se indigna, dar datoria lor ar fi fost, ca să se opue din toată energia populațiunii, care li s'a substituit în exercițiul nevoiei de reprimare.

Ațiunea directă a populației este tot așa de criminală ca și atentatele teroriste.

Zvonindu-se că oarecare bulgari macedoneni refugiați la Sofia, ar fi implicați în afacerea atentatelor din Macedonia „Mir“ invită guvernul a lua măsuri energice împotriva lor. „Bulgaria, zice „Mir“ trebuie să fie un focar de libertate și nicidecum de energie“.

Primul ministru bulgar și atentatele. Tot în aceeași chestie d. Ghesoff, premierul Bulgariei, răspundând unei interpelări privitoare la atentatele din Iștip — unde o moschee a fost aruncată în aer făcându-se peste 60 de victime, în urma căreia a urmat un măcel din partea turcilor — a declarat, că, a însărcinat pe ministrul bulgar din Constantinopol, să facă intervențiile cuvenite.

Totodată ministrul a făcut apel către sobranie și către presă să-și păstreze sângele rece, având încredere în guvern, care va ști să-și facă datoria.

Din camera otomană. Camera otomană reluându-și lucrările, partidul înțelegerii liberale, a discutat propunerea deputaților bulgari, de a se trimită o anchetă parlamentară în locurile unde s'au petrecut atentatele revoluționare și actele populațiunii musulmane indignate.

Unii membri au susținut părerea, cei mai mulți însă au fost împotriva ei.

Comitetul june turc a hotărât să trimită trei membri din sânul său, cu condițiunea, ca să fie aprobat de guvern.

Grecii și armenii au hotărât, deasemenea, să trimită o delegație pentru anchetă, stăruiind să provoace o cercetare asupra întregii situațiuni din Macedonia.

Situația în Persia. În acțiunea Italianilor în Africa și rușilor și englezilor în Persia, mohamedanii încep a vedea o luptă de exterminare a islamului. Ulemele (preoții persani) încearcă să convingă pe mohamedani de acțiunea de exterminare pornită pe toată linia de străini contra islamului. E vorba deci, de apărarea islamului, prin urmare de un războiu sfânt, care privește pe toți mohamedanii. După o știre din Teheran, o armată turcească de 5000 a intrat deja în Persia, de unde nu va pleca, cât timp trupele rusești vor fi acolo.

Anglia și Rusia însă nu țin seamă de voința și acțiunea Turciei — mai cu seamă acum când aceasta e angajată și în Africa — ci iau hotărâri definitive privitoare la soarta Persiei.

Conform dispozițiunilor celor două mari puteri interesate în această cauză, exșahul Mohamed Ali nu va mai primi tronul, iar regentul anglofil va fi invitat să demisioneze, numindu-se un consiliu european sau un alt agent recomandat de Rusia și Anglia.

Politica externă a Serbiei. Înainte de încheierea desbaterilor bugetului de pe anul viitor, prim-ministrul Serbiei a rostit un discurs mai lung, în care dupăce respinge atacurile unor deputați din opoziție, face unele declarațiuni importante cu privire la politica externă a Serbiei. Spune înainte de toate, că ținta principală a politicii ei externe e să-și mențină și mai departe independența deplină față de marile puteri și de celelalte state vecine. Deși nu uită nici odată de datorințele ce i-le impune diplomația europeană, Serbia nu poate privi cu nepăsare la soarta conaționalilor de sub regim străine.

„Relațiile noastre față de Rusia mulți le cred altfel decât cum sunt în realitate. Față de monarhia austro-ungară și față de tripla alianță încă nu ne putem angaja. Atât Austria cât și Germania și după cum vedem și Italia au cu totul alte probleme de rezolvit, decât să încerce să atragă statele balcanice în cercul lor de interese. Serbia trebuie să dovedească că își poate aranja afacerile interne și fără concursul altora. Ea nu are voie să-și inchipuie că grija și interesul Europei sunt concentrate numai asupra Serbiei și că de dragul ei cele două grupări vor provoca războaie europene“.

*

Declarațiile lui Sasanow asupra vizitei sale la Paris. Ziarul „Le Matin“ publică o convorbire avută cu ministrul de externe al Rusiei care se află la Paris. Privitor la obiectul vizitei sale Sasanow a declarat că nu are de scop o negociere precisă. Am voit să salut șeful vostru de stat și cel de guvern, să-i aduc asigurarea amicitiei neschimbate a suveranului meu, a cunoaște pe colegul meu dela externe francez și a intra direct în raporturi cu el. De asemenea doresc să fac un schimb de vederi asupra situației internaționale.

În privința Dardanelor a spus că nu există o asemenea chestiune. Rusia al cărei ermerț din toată partea ei meridională se scurge prin poarta Bosforului, are cel mai mare interes ca această poartă să nu fie închisă. Și când a văzut că, în urma amenințării Italiei, Turcia a manifestat hotărârea ei de a o închide, a căutat să lămurească chestiunea.

Asupra chestiunii persane Sasanow declară că după convenția anglo-rusă din 1907 ea nu mai prezintă nici o primejdie.

Persia să facă dreptate cererilor noastre și măsurile coercitive vor înceta. Nu trebuie să confundăm răbdarea noastră cu slăbiciunea.

O alternativă

de Vasile Goldiș

Înțelegem că d. O. Goga nu putea fi mulțumit cu notița „Un om sincer“ din nr. 257 al „Tribunei“ și nu putea fi mulțumit nici cu interminabilele fraze din articolul „Homo novus“, prin cari articole „Tribuna“ încercase a infirma puterea faptelor înșirate și logica pătrunzătoare din articolul dlui Aurel Vlad, publicat în nr. 256 al acestui ziar sub titlul: „Partidul național român și Tribuna.“

D. O. Goga susține, că articolul dlui dr. A. Vlad va pune în lumină cu desăvârșire limpede situația creiată prin tradarea „Tribunei“, și astfel s'a simțit necesitat a sări *el însuși* întru combaterea d-lui dr. A. Vlad și apărarea disidenței, despre care eu susțin, că este trădătoare a intereselor noastre naționale prin faptul, că a spart partidul național și a slăbit astfel puterea de luptă politică a neamului nostru.

În „Trecut și prezent“, noul său articol de polemică însă d. O. Goga ni-se înfățișează cu sabia tocită, cu brațul obosit și cu acea privire înduioșată a ochilor, din care vezi îndată dorul de a înceta lupta și părerea de rău pentru greșala proprie, care a fost pricina încăierării.

D. dr. Aurel Vlad va răspunde pentru sine. Eu țin să rectific numai noua gratificație venită la adresa mea din partea fostului meu elev și acum mare „îndrumător“ al vieții neamului nostru românesc, să ni-l trăiască și să ni-l țină Dumnezeu întru mulți fericiți ani!

Cu toată dragostea ce o am pentru bardul, care și-a cam uitat de liră în sgomotul ce-l face zăngănitul armelor blestemate ale războiului politic, cu toată spaima ce o am față de custura de Toledo a eroicului cântăreț, mă văd silit totuși să-i aduc aminte d-lui O. Goga, că adevărul și logica, în discuția publică cel puțin sunt obligatoare și pentru poezi și pentru eroi.

D. O. Goga vrea să demonstreze, că „Tribuna zilelor noastre“ cum d-sa cu atâta rafinare o botezase nu are nimic de a face cu „Tribuna“ din trecut. D. O. Goga socotește „zilele noastre“ dela ziua, în care dânsul și-a început colaborarea la acel ziar.

„A căutat astăzi, după o așa radicală schimbare de oameni, o legătură intimă între trecut și prezent, un „nex causal“, cum spune d. Vlad,

mi-se pare o mare greșală. „Tribuna zilelor noastre“, cum îi zisesem tocmai pentru a indica această deosebire a vremilor, este expresia colaboratorilor săi de astăzi, cari nu au nici un angajament față de zilele de demult. Adevărul este, că de mai mulți ani ziarul „Tribuna“ a fost socotit pe drept de întreaga opinie publică românească ca cel mai puternic organ de propagandă și de apărare a principiilor celei mai intransigente politici naționale și adevărul e, că în coloanele acestei gazete au fost desființați toți transfugii partidului național, în frunte cu foștii ei protectori, cari au tradat cauza noastră. Acesta este adevărul: casa a rămas curată, chiriașii necinstiți au fost dați afară“.

Astfel vorbește d. Octavian Goga.

Dacă însă „Tribuna zilelor noastre“ este expresia colaboratorilor ei de astăzi, tot astfel Tribuna zilelor din trecut era expresia colaboratorilor din trecut. Și tocmai aci este rătăcirea grozavă a d-lui O. Goga.

Căci și Tribuna din trecut a fost socotită, cel puțin de colaboratorii ei de bună credință, „ca cel mai puternic organ de propagandă și de apărare a principiilor celei mai intransigente politici naționale“.

Readuc în memoria dlui Octavian Goga articolul meu „O scrisoare de actualitate“ din nr. 40 al acestui ziar. Acel articol îl începusem astfel: „Era pe la sfârșitul anului 1896. Septimiu Albini ședea liniștit într'un scaun la biblioteca Academiei Române. Ioan Slavici se răsfața în saloanele boierului de odinioară Oteteșanu, iar Eugen Brote se făcuse stăpân peste moșiile din Moldova ale lui Dimitrie Sturza. Comitetul național, scăpat din temniță, se înstăpânise în sfârșit asupra „Tribunei“ din Sibiu și a luat conducerea partidului din mâinile părintelui V. Mangra, care fusese un fel de loctiitor pe timpul, cât comitetul a stat în temniță. Părintele Mangra, văzându-se pus la locul al doilea, a început a cărti împotriva comitetului. Dânsul a cutriat aproape tot teritoriul locuit de români, dela Nistru până la Tisa. Pretutinderi a cercetat mai ales pe oamenii mai entuziaști, pe tinerii înflăcărați, pe cei, ce nu-și puteau stămpăra dorul unei activități mai rodnice, unui avânt mai victorios în viața politică a națiunii române din Ungaria și Transilvania“.

In numele acestei activități mai vii în cele naționale ni-a câștigat părintele V. Mangra colaborarea noastră, a tinerilor de atunci, pentru noul său organ „Tribuna Poporului“. Lozincă publică era: *intransigența și lupta mai energică.* În acelaș organ însă peste puțină vreme au apărut articolele dlui Eugen Brote „Puncte de orientare“, cari erau un fel de sondare a opiniei publice pentru guvernamentalizarea politicii românești.

Eu am tresărit și i-am cerut părintelui V. Mangra lămuriri. I-am publicat scrisoarea, în care mi-a răspuns, și pe care o terminase cu aceste două faimoase fraze: „*Fii dar liniștit, iubite amice, că dela program nu ne vom abate. Fii liniștit, că numai cinstii vrem să lucrăm*“.

Brote deocamdată și-a ascuns iar ghiarele, iar eu i-am crezut „amicului“ Mangra și am rămas și pentru mai departe în buna credință, că colaborez la un „organ de propagandă și de apărare a principiilor celei mai intransigente politici naționale“.

Sub acest principiu s'a făcut și alegerea lui Iosif Goldiș de episcop la Arad. V. Mangra le spunea colaboratorilor cu condeiul ai „Tribunei Poporului“, că episcopul Goldiș l-a asigurat pe dânsul și pe amicii săi, că niciodată nu va face greutăți în dieceza Aradului partidului național român ci-și va vedea numai de administrarea cinstită a diecezei sale. Spun o minciună? aceia, cari susțin, că eu încă aș fi avut parte la alegerea de episcop a lui Iosif Goldiș. Eram profesor în Brașov, nu am fost nici deputat sinodal, și nici nu am contribuit absolut cu nimic la această alegere, m'am bucurat însă de ea, fiindcă Mangra, care făcea toate și știa toate, mă asigurase, că această alegere va întări partidul național român și lupta politică a acestui partid în dieceza Aradului. În acest înțeles am și scris după alegere, o serie de 5 articole în „Tribuna Poporului“, sub titlul „Rostul intrigilor“, în care explicam însămnătatea alegerii așa, cum mi s'a prezentat ea din partea naționaliștilor din Arad, în cari — durere — eu, din depărtarea, în care mă aflam, aveam toată încrederea.

În credința aceasta am primit să viu secretar conzis. la Arad, ca să lupt nu numai cu condeiul, ci și prin fapte pentru idealurile partidului național.

Am și fost lăsat în credința aceasta până în anul curent. când în sfârșit „Tribuna“ pe față, în auzul lumii întregi a descoperit adevărul, că proprietarii ei au făcut alegerea lui Iosif Coldiș cu gândul, ca prin această alegere să se înceapă guvernamentalizarea partidului național. Și „Tribuna“ în anul acesta m'a numit „orb“ și „șvab“, pentru că eu nu am știut în anul 1900, ceea ce toți proprietarii ei știau.

Dar dintre acești proprietari ai „Tribunei“ numai părintele Mangra s'a depărtat, ajungându-și scopul, pe care l-a urmărit cu intransigența sa și cu îmbătarea prin minciuna acestei intransigențe a colaboratorilor de bună credință a „Tribunei“. Toți ceilalți proprietari din 1900 sunt și astăzi în 1910 proprietarii „Tribunei“. Nu spune deci d. Octavian Goga adevărul, când zice, că pentru păcatele vechi ale „Tribunei“ sunt răspunzători „toți susținătorii de atunci ai ziarului, între cari cei mai infocați aderenți ai ziarului erau tocmai prietenii de ieri, oamenii dela „Românul“ de azi, nu spune d-sa adevărul, deoarece susținătorii de atunci ai „Tribunei“ sunt și susținătorii de astăzi (afară de V. Mangra), și schimbarea s'a făcut numai în persoana colaboratorilor, susținătorii vechi îi îmbată absolut cu aceleași fraze, cu cari îmbatăse părintele Mangra pe colaboratorii de bună credință de atunci, dându-le voie să susțină în ziar o politică poate mai radicală, decât cea susținută de d. O. Goga în „Tribuna zilelor noastre“.

Scopul adevărat al proprietarilor „Tribunei“, cum s'a desvălit aceasta în anul Domnului 1910 prin mărturisirea chiar a „Tribunei zilelor noastre“ a fost însă guvernamentalizarea partidului național român. Nu s'a putut ajunge acest scop în trecut, căci partea cinstită a colaboratorilor „Tribunei“, de atunci cu toată critica ce o făceau comitetului național mai presus de toate țineau la solidaritatea partidului național. Această credință a mea și a tuturor colaboratorilor „Tribunei“, cari erau înțeleși cu mine, o dovedesc prin scrisoarea ce am publicat în nr. 74 din 22 aprilie (5 maiu) 1900 al „Tribunei Poporului“.

Caute d. O. Goga acea scrisoare și va ceti acolo următoarele: „D-voastră poate cunoașteți deja în mare parte părerile mele politice. Înainte de toate cea mai tare convingere a mea este, că politica cea mai bună a românilor este solidaritatea. Unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește și dușmanul nu sporește. Divizările cele multe între noi pe terenul politic este nefericirea noastră cea mai mare. Căci în ale politice, în cele din urmă, toată înțelepciunea să resumă în vestitele cuvinte „Macht geht vor Recht“, iar mijlocul cel mai probat al puterii este unirea tuturor forțelor“.

Și cunoscând aceste credințe ale colaboratorilor cinstiți ai „Tribunei poporului“, mai apoi a „Tribunei“, susținătorii de atunci și cei de acum ai acestui ziar, n'au cutezat nici să descopere acestor colaboratori ascunsele lor planuri și nici nu i-au putut îndemna prin intransigența lor să spargă partidul național român, prin ce mai ușor și-ar fi ajuns scopurile.

Așadară alternativa d-lui Goga: „ori ai văzut ori n'ai văzut“ e mincinoasă. Nu poți vedea, d-le Goga, decât numai ceea ce se arată. Mie și colaboratorilor cinstiți ai „Tribunei Poporului“, mai apoi ai „Tribunei“ ni-s'a arătat totdeauna numai intransigența în lupta pentru programul național, pentru care am luptat susținând mai presus de toate principiul solidarității naționale, pentru care, cum am dovedit în mai multe articole din acest ziar, am adus sacrificii foarte mari.

E adevărat, că cu încetul, cam de prin anii 1903—4, am început să bănuiesc ceva. Nu aveam însă dovezi destul de convingătoare. Nu puteam să judec pripit. Mi-am pus toate puterile în lucrare, ca să încunjur aceea, de ce mă temeam: — spargerea partidului național. Istoria acestor ani enervanți și chinuitori pentru mine am s'o povestesc altădată. În sfârșit însă am văzut clar. M'am convins, că părintele R. Ciorogariu s'a hotărât să spargă partidul național român. Și în scopul acesta a ales arma probată a tovarășului său V. Mangra. A grupat în jurul „Tribunei“ pe scriitorii tineri și li-a dat frâu să desfășure în contra fruntașilor națiunii române, sub deviza principiilor celei mai intransigente politici naționale, o luptă desperată, care absolut nu mai are în vedere principiul mai sfânt decât toate: principiul solidarității naționale. Căci bătrânul călugăr cunoaște prea bine marele adevăr, ce se cuprinde în sentința sfintei scripturi: bate-voi păstorul și se va risipi turma.

Când m'am convins despre acestea și când am văzut, că nu mai pot împiedeca fatala încercare, imediat și fără ezitare am părăsit gruparea „Tribunei” și am dat *persoana mea* pradă lupilor, fiindcă nu am voit să le dau pradă *principiile mele* politice.

Nu se potrivește deci la mine alternativa d-lui Goga. Eu o întorc în fața d-sale și îl întreb: conștient ori inconștient s'a angajat d. O. Goga la munca herostratică de a sparge partidul național român? Fie una, fie alta, d. O. Goga are sincera noastră compătimire.

Asupra propunerii de pace a d-lui O. Goga voi reveni.

Cronica externă

Soliditatea Triplicei.

(S) Demisiunea generalului Konrad von Hoetzendorf din înaltul post de șef al marelui stat major al armatei austro-ungare precum și incidentele militare și politice cari au precedat această demisiune, au atras atențiunea cercurilor diplomatice și politice asupra *relațiunilor dintre Austro-Ungaria și Italia*, căci în deosebirea de vederi asupra acestor relațiuni între generalul de Hoetzendorf și guvernul imperial trebuie căutată cauza demisiunii eminentului șef al statului major.

Soliditatea Triplei-Alianțe atârna de soliditatea relațiunilor de alianță ce există între Austro-Ungaria și Italia. Cât timp regatul italian va avea interesul ca să rămăie în Tripla-Alianță și se va lăsa condus de acest interes, soarta Triplicei va fi bună. Când însă Italia s'ar convinge că această alianță nu face decât să stânjenească progresul națiunii italiene și când curentul popular, dușman Triplicei, va eși învingător față de oficialitate, atunci legătura destul de slabă ce leagă Italia de Austria se va rupe și Tripla-Alianță se va sfârși.

Cu prilejul demisiunii generalului de Hoetzendorf s'au aflat unele lucruri cari ne arată cât de puțin trebuie să contăm, în politica internațională, pe soliditatea legăturilor de amicitie dintre Italia și monarhia habsburgică. A eșit la iveală că fostul șef al marelui stat major pregătea armata austro-ungară pentru o mișcare *ofensivă* contra Italiei, că există la Viena factori politici destul de puternici, cari doresc un război cu regatul Italiei și că amicii păcii din capitala Austriei au trebuit să facă eforturi spre a învinge pe partizanii războiului, al căror șef era generalul de Hoetzendorf.

Sunt însă și alte indicii cari ne fac să credem că Tripla-Alianță își trăește ultimii ei ani sau poate ultimele ei luni. Zilele acestea s'a svonit în întreaga presă occidentală că Italia ar avea intențiunea să iasă din Tripla-Alianță. Au urmat, negreșit, desmintiri oficiale și semi-oficiale, s'a protestat și la Roma și la Viena împotriva unei asemenea calomnieri a Triplicei, dar umbra bănușii rămâne asupra trăiniciei ei.

Acum se asigură că o vie corespondență urmează între monarhiile celor trei state ale acestei alianțe. Cuprinsul scrisorilor ce le schimbă împărății Wilhelm II și Francisc Iosif I și regele Victor Emanuel III nu se cunoaște dar este foarte probabil că este vorba de reînnoirea sau de disolvarea Triplicei.

Atitudinea aproape fațăș ostilă ce Austro-Ungaria și Germania au luat-o față de Italia în conflictul și războiul acesteia cu Turcia nu este o atitudine de amic și aliat. Tocmai în aceste momente când Italia are mai multă nevoie de încurajarea aliaților ei, când ea este înconjurată de dușmani și de invidioși, prietenia Germaniei și cea a Austro-Ungariei ar fi trebuit să se dovedească sinceră și folositoare, și tocmai acum această prietenie s'a desmintit.

Dimpotrivă: Franța, care se găsește în capul unei constelațiuni politice dușmane triplei-alianțe, a dat Italiei sprijinul ei moral și chiar și material. Presa franceză a fost și este nu numai leală față de italieni dar chiar favorabilă cauzei italiene, pe când presa germană și cea austro-ungară este plină de calomnii urite la adresa Italiei...

Franța a oprit pe arabii din Tunis să treacă granița tripolitană spre a da concursul fraților lor

dela Tripolis. Franța a oprit contrabanda de război în favoarea Turciei pe teritoriul său african. Germania, dimpotrivă, permite să se facă în orașele ei cea mai întinsă propagandă turco-filă. În Germania s'a organizat „semiluna roșie”.

Este vre-o logică între aceste *fapte* ale Germaniei și ale Austro-Ungariei și între asigurările că tripla-alianță este neclintită?

Nici politica Italiei față de Austro-Ungaria și Germania, dar în special față de Austro-Ungaria nu este mai sinceră. Concentrările de trupe austriace la granița italiană, în Tirol, Italia le răspunde prin ridicarea unor puternice și numeroase fortificațiuni la nord. Zilele trecute însuș regele Victor Emanuel III, însoțit de ducele Abbruzilor a inspectat aceste forturi.

Dar să lăsăm aceste simptome. În politica internațională ele n'au decât o valoare relativă, căci se desmint adeseori. Se știe, că fiecare stat ia măsuri de apărare sau de ofensivă în contra tuturor vecinilor săi, chiar și contra... aliaților, spre a preveni orice surpriză.

Să vedem cari sunt împrejurările politice cari ar putea, la un moment dat, să determine ieșirea Italiei din alianța ei cu cele două puteri din Europa centrală.

Italia s'a aruncat în brațele Austriei, a vechii ei dușmane, spre a-și asigura pacea socială în interior, spre a-și pune viața economică și financiară pe temelii solide, și pentru că Franța a înstrăinat-o dela dânsa atunci când i-a luat Savoia și Nizza. Italianii au renunțat la visul lor de a desăvârși unitatea regatului prin anexarea Trentinului, Triestului și Istriei, spre a asigura dezvoltarea sigură a patriei unite până acum.

Neapărat că politica lui Crispi a fost patriotică și a dat rezultate excelente pentru tânărul regat italian. Grație păcii interne și externe, grație siguranței absolute a statului, poporul italian a putut să ia un avânt admirabil pe toate tere-nurile. Sporul populațiunii italiene este exemplar, finanțele, cari acum câteva decenii erau zdruncinate, sunt acum solide, armata este numeroasă, flota este cea mai puternică în marea Mediterană, întreaga viață politică, economică și culturală arată un progres îmbucurător. Iată rezultatul unei politici pașnice de patruzeci de ani.

Se pare însă că Italia vrea eă se oprească aci cu politica ei germanofilă și să facă o schimbare de front. Sunt numeroși bărbați politici italieni cari cred că o continuare a acestei politici externe nu mai are nici un rost pentru Italia și că a sosit timpul ca Italia să rupă cu această politică pe care mulți o califică de lașă.

Acțiunea războinică a Italiei în Tripolitania pare a fi începutul unei politici agresive, unei politici energice, inaugurată de italieni. Nu se știe însă dacă temelia externă a acestei politici o va forma și pentru mai departe tripla-alianță sau dacă Italia vrea să-și caute o altă platformă care să-i convină mai bine.

Deocamdată puntea dintre Italia și Austro-Ungaria n'a fost ruptă. Dar actuala situațiune dintre Italia și celelalte două state ale triplei-alianțe nu poate să dureze. Trebuie să intervie o schimbare sau în bine sau în rău.

Un lucru este sigur: Când Italia se va simți destul de puternică spre a înfrunța o furtună dela Nord, din partea Austro-Ungariei, ea va desface prietenia ei cu statele germane, căci este plictisită de această prietenie, care a început să fie nesinceră și a cărei utilitate a început să devie îndoelnică. Va fi un moment important în politica europeană când regatul italian va face acest pas.

A apărut

„LA MASA CALICULUI”

Schițe și nuvele

de

Caton Theodorian.

Se găsește la toate librăriile din Ardeal pe preț de 1 cor. 50 fil., sau la autor, București, str. G. D. Pallade 49, în schimbul costului plus 10 fil. porto.

Scrisoare din București

O lovitură senzațională în parlamentul român.

București, 26 noemvrie st. v.

Parlamentul român s'a deschis în mijlocul unei atmosfere plină de tot soiul de așteptări nelămurite și de temeri vagi. Se știa că opoziția pregătește o lovitură. Nu se preciza nimic însă. Tot felul de svonuri circulau însă. Politicianii, obișnuți să-și dea importanță prin lansarea tainelor sfinte ai căror depozitari sunt totdeauna, răspândeau fel de fel de șoapte.

Primele zile ale parlamentului s'au scurs într-o liniște apăsătoare. În sfârșit, eri a trebuit să se înceapă discuția Mesajului la Senat. Neliniștea ce stăpânea deopotrivă și pe membrii majorității și pe opozanți era mai întinsă decât ori când. Pe fețele tuturor parcă se citea un semn de întrebare. Presimțirea unei întâmplări puțin obișnuite plutea în aer. De-odată, în mijlocul unei liniști apăsate, — cum sunt liniștile acelea înfiorătoare în sânul cărora se nasc furtunile, — d. Ion I. Brătianu, șeful partidului național-liberal se ridică și declară, în numele său și al întregii opoziții liberale și conservator-democrate, că se retrage dela discuția Adresei de oarece guvernul a creat o situație anormală în țară.

Iată, după note stenografice declarația d-lui I. Brătianu:

„În numele opozițiunii din Senat aducem coroanei expresiunea sentimentelor noastre de respect, iubire și credință.

„Declarăm că nu vom lua parte la discuțiunea răspunsului la mesaj.

„Tradiția parlamentară a făcut din desbaterile răspunsului la mesaj nu numai o cercetare a situațiunii și a politicii generoase a guvernelor, dar și o expunere a principiilor și idealurilor partidelor.

„O discuțiune de un caracter atât de obiectiv și de înalt presupune o stare politică normală.

„Guvernul actual prin întreg modul său de a fi și de a înțelege menirea și îndatoririle sale de guvern a creat o situație cu totul anormală.

„Opozițiunea nu poate prin participarea ei la o asemenea dezbateri să dea situației politice de azi nici chiar aparența caracterului unei situațiuni normale.”

Aceste cuvinte au produs o consternație de nedescris. Nici o întrerupere nu s'a auzit. În mijlocul unei tăceri mai apăsate decât cea care precedase declarația dlui Brătianu, membrii opoziției, unul câte unul, au părăsit sala senatului.

După ce opoziția a eșit d. P. P. Carp, președintele consiliului de miniștri, vădit mișcat a zis că nu există nici o situație anormală, dar că opoziția a provocat această lovitură pentru a evita de-a asculta la discuția mesajului aluziuni la o anumită politică economică de acaparare, făcută în folosul unui singur partid și în special spre mulțumirea câtorva oameni.

Aceste declarații au stârnit aplauze frenetice pe băncile majorității.

Cu tot succesul dlui Carp însă, efectul consternat al loviturii pe care a dat-o expoziția n'a fost șters. Vestea acestei întâmplări a produs o senzație profundă în toate cercurile. Ziarele de seară cari au anunțat-o s'au vândut în mii și mii de exemplare.

Deși ziarele guvernului declară că gestul opoziției nu va influența de fel asupra situației guvernului sau asupra politicii sale, totuși senzația produsă, „lovitura” opoziției este foarte naturală. Este cu atât mai firească această senzație, cu cât pentru prima oră se întâmplă ca opoziția să se unească pentru a se retrage în masă dela discuția Mesajului, care, de obicei, la noi, formează partea cea mai interesantă în discuțiile noastre parlamentare.

Dar dacă presa conservatoare susține că „manopera” opoziției nu va avea alt efect decât să creeze un precedent primejdios pe care odată, poate, vor avea să-l regrete chiar aceia cari l-au cerut, cercurile liberale și conservator-democrate jubilează. În aceste cercuri se spune că „lovitura” de vineri n'a fost decât preludiul altor întâmplări tot așa de însemnate.

Așa, de pildă, unii răspândesc svonul că, la prima lege mai importantă pe care actualul guvern o va depune la Cameră sau la Senat, opoziția va demisiona în masă din parlament.

Bucureșteanul.

Litere - Arte - Științe

Din carnetul unui trubadur modern

Unui miop

Nu m'ai văzut pe stradă astăzi.
De jale-am vrut ca să mă 'ngrop!
Dar nu-i de vină miopia-ți
Pentru-al amărăciunii strop.
Plângeam, căci te știam, iubite,
Că și la suflet ești miop...

Pajul Cherubin.

Crâmpie

La o reprezentație de cinematograful

de Ilie Marin

Ceeace voui scrie acum e un amănunt, peste care vor trece mulți, fără să-i dea nici o atențiune. Vor zice de sigur: „Ian te uită, la ce i-a mai stat gândul!”

Și totuși.

Ascultați: Mă aflam la o reprezentație de cinematograful. O baracă mare, de lemn, cu sute de spectatori.

Dupăcum nu se poate altfel, programul voia să împace pe toți: și pe aceea, cari așteaptă peisagii frumoase din străinătate, (minunate apusuri de soare, mări agitate, câmpuri întinse), și pe aceea, cari pretind acțiune cu orice preț, (jafuri, fugării, omoruri) și pe aceea, cărora le place o scenă dramatică jucată cu discrețiune. Erau scene hazlii cu Tontolini, care pe românește se chiamă „Domnul Cegă”. Să fi văzut veselie în public, mai cu seamă la tineret și în băncile muncitorime! Tontolini, Domnul Cegă, e mare meșter-acrobat. Și cu toate acestea toate geamurile de galantar și vasele de porcelan și păreții și coperișele de casă și felinarele de pe stradă — se sparg, se creapă, se năruie îndată ce le atinge dânsul. A, să fi auzit chiotele de satisfacție la copii, când povesteau, că o să se ciocnească Tontolini cu o băbușcă, care vindea zarzavat și când povestirea lor se ducea în îndeplinire! Un picu de lângă mine numai avea stare pe loc, se sbătea pe scaun, ca un peștișor pe uscat.

După scenele comice însă au urmat altele — triste. Când e scena mai dramatică se pornește orga să cânte. Coraluri dureroase.

Mă aflam lângă o domnișoară de 16—17 ani. În penumbră îi vedeam expresia feții — din când în când. Fiecare scenă de pe pânza albă își găsea reflexul în ochii ei, în colțul gurii ei, în trăsăturile feții.

La început era veselă. O păreche tină ră făcea cunoștință. Spectatorii puteau vedea cum sunt cuprinși amândoi tinerii de un curent de simpatie, de poftă de viață. Ea avea un profil minunat. O statură, care ar fi făcut concurență unei statuete de Tanagra. El o figură de Hercule. Tip de englez frumos, puternic și totuși svelt, totuși elegant.

Ce mai complimente își făceau tinerii!

Eu, ca să zic ceva, m'am adresat însoțitoarei mele:

— „Să vezi că au să se ia. Poveste veche, de când cu Moș Adam!”

Combi nația era evidentă, încât nu mă puteam lăuda cu spiritul meu invectiv.

Dar stai — se întoarce foaia! Nu mai este vorba de înșurătoare. Dimpotrivă.

Părinții primesc pe pețitor cu brațele deschise.

Tatăl, un fabricant bogat, mama, o matroană respectabilă, ascultă cu satisfacție propunerea lui:

„Dați-mi fata de nevastă.”

Să vină fiica lor să o întrebe și pe ea.

Apare.

Mai trebuiesc explicații? Nu vedeți căutătura ochilor? Nu simțiți întreagă gingășia din ei?

— „Ei, ce ți-am spus? Ce ți-am spus? comentez eu scena.

Amândoi tinerii se apropie. Binecuvântarea părinților e gata să urmeze.

Cât de minunat le stă celor doi îndrăgostiții unul lângă altul! Priviți cum se razimă ea, cu căpșorul de peptul lui tinăr, viguros.

Dar deodată se apropie furtuna. Ii simțiți fulgerările din ochii părinților. Tatăl zice viitorului ginere.

„Ai să încunostiințezi pe tatăl d-tale.”

— „Tatăl meu?” — fața tinărului se întunecă. „Tatăl meu?”

— „Eu nu cunosc și n'am cunoscut vreodată pe tatăl meu.”

— „Atunci, domnul meu, cum ai avut d-ta îndrăzneala să pășești peste pragul casei mele?”

Motive din alte locuri, din piese teatrale de Dumas tatăl și fiul, din Hugo și din melodrame imposibile îmi vin în minte. „Dama cu Camelii” mă întreabă dacă n'are ceva înrudire cu tinărul acesta, dacă n'o să-și calce și el — asemenea ei — pe inimă și să părăsească casa cinstită.

La scena aceasta a început orga. O melodie falsă. Imi venia să râd.

M-am uitat la domnișoara de lângă mine. Era dusă pe altă lume. Urmărea acțiunea cu cel mai mare interes. I-am zis:

„Es ist eine alte Geschichte
Doch bleibt sie immer neu;
Und wem sie just passieret,
Dem bricht sie das Herz entzwei.”

Știam că nu se potrivește aici și tot rosteam versurile lui Heine. Un cobold mă îndemna să-mi bat joc.

„Și a urmat o altă serie de fotografii. Iubiții despărțiți. El în depărtări mari — prin Africa. O muncă în ogorul științei. Ce era de vină el, bietul, că nu știa nici chiar numele tatălui său! Era el de vină?”

Anii trec. Ea tot mai slabă și mai palidă. Figurina de Tanagra a căpătat o față pământie, ochii-i sunt spălăciți, pieptul o doare — tușește.

Coboldul mă îndemna mereu: Râzi, râzi. Și am început din nou comentarele mele malițioase:

„Așaaa. O să-și dea ortul popii. Halal de ea! Ce-a avut să-și piardă mințile uitându-se la un tras-impins?”

Însoțitoarea mea m'a privit dureros. O dureau vorbele mele.

Și acum iarăș orga. Ah, orga asta! Ca o babă știrbă, care vrea să cânte cu orice preț.

„Părinții și fata sunt invitați la o serată dansantă, la o familie de seamă. Să se ducă? Privesc la fata lor și se cutremură. Haide, doară o să se simtească mai bine acolo.

În saloanele luxoase lume multă. Tinere fete și cavaleri îmbrăcați după ultima modă. Jocuri de societate, cōtillon vesel. E o plăcere să privești la fețele astea rumene, la gesturile și mișcările astea elegante. Părinții, fericiți, radioși, privesc din odăile învecinate. Și vine și el, cel fără de tată legitim. Acum este eroul zilei.

O rozetă în butonieră povestește vădit despre destoinicia lui. Și-a câștigat laude pretutindeni, e unul din cei dintâi învățați, considerat de toată lumea. Stăpânul și stăpâna casei îl recomandă în toate părțile. Se vede din fața lor că-și țin de deosebită onoare, că tinărul învățat este în mijlocul lor. — Astfel se întâlnesc cei doi, cari și-au jurat credință odinioară.

Coboldul din mine iară nu mă lasă în pace: „Ce mai păreche potrivită. Ei, hai, în brațe cu voi!”

Prietina de lângă mine mă privește dureros.

... Stau singuri, alături de sala de dans. Părechile se văd cum dansează. Ochii lor se caută și se găsesc. Atâta gingășie la amândoi. Dar ce e și asta? O tuse convulsivă la ea. Tușește și-și dă ultima sfortare să stea dreaptă. N'o mai ajută puterile. Revederea i-a pricinuit o zguduire sufletească prea mare. El — dă să o sprijinească în brațe. Un acces zgomotos de tuse nu mai vrea să contenească. El o apucă ușor și o așează într'un fotoliu. Pieptul ei se sbuciumă grozav. Ochii se uită rugători spre el. — Orga! Orga!

Deodată se ridică ea, îl cuprinde în brațe și moare — moare lângă sala de dans. Ca un nebun se repede el, ia un paravan și o ascunde de privirile oaspeților. Perdelele cele grele ale ușii se dau la o parte. O societate veselă tină ră, sburdalnică, apare. E cōtillonul. Tinării sar, aleargă, râd, într'un lanț care nu se mai sfârșește, trec din odaie, hopotind, strigând, lărmuind. El stă la că-

pătăiul ei, sbuciumat de durere. Două lumi față în față: vieața și moartea.

Coboldul mă trăgea iarăș de mânecă:

— „Finita la comedia!” am zis vesel.

— „Ah, nu mai fă comentarii de astea!” m'a rugat însoțitoarea mea. „Așa poți să-ți bați joc de toate.”

Să-ți bați joc de toate!... Cum m'au atins vorbele astea! Stăteam ca un delicvent.

Au avut atâta efect scenele asupra domnișoarei mele? Cum? N'a răs? S'a putut transpune? Nu i-au venit în minte crâmpie din alte opere, din romane, din romanele, din piese de teatru? Nu s'a simțit mai superioară, n'a căutat să-și stăpânească pornirea, zicându-și: astea sunt numai combinații scenice!?

— „Ah, nu mai fă comentarii de astea!” Ce fericit ești când te poți transpune cu desăvârșire, să trăiești aievea, fără ca coboldul să protesteze, fără ca să-l vezi cum încearcă să-ți strice iluzia!

Nu zace tărie în hotărîrea aceasta de a nu da ascultare coboldului?

Amănuntul acesta a fost neînsemnat, protestul acesta prea timid, dar l-am scos la iveală și l-am analizat. Judecați și d-voastră; n'avea dreptate însoțitoarea mea să protesteze? Ce erau comentarele mele, dacă nu o zeflemizare a tot ce s'ar fi putut reprezenta pe pânza asta de cinematograful.

Vedeți lucrurile mai mari: în viața de toate zilele, nu ne vine mereu câte unul să ne strice iluzia, cu comentarele lui zadarnice? Sufletul nostru, nu tresare și el, și protestează: „Nu mai fă comentarii de astea!” Nu suntem persecutați în întreaga viața noastră de aceste comentare?

Ce fericiți acei ce se pot transpune cu totul, fără de a simți spiritul mefistofelic din sufletul lor!

De aceea mi-a părut rău de rolul meu la reprezentația de cinematograful, m'am aplecat spre însoțitoarea mea, m'am uitat în ochii ei curați și i-am zis sincer, din toată inima:

— „Iartă-mă!...”

Răsboiul italo-turc

Guvernul turcesc a început deja expulzarea supușilor italieni. În baza ordinului guvernului mai întâi vor fi expulzați italienii din Smirna apoi va urma expulzarea din celelalte orașe întărite. După o telegramă din Constantinopol expulzarea aceasta are caracter numai local, deoarece expulzații nu sunt obligați să părăsească teritoriul Turciei, ci numai locurile întărite.

De pe teatrul de război azi au sosit știri despre lupte sângeroase. Trupele italiene dela Cirenaica au început asaltul general. Pe cât se vede însă, aici ei vor opera cu mai puțin noroc, ca în marea oază dela Tripolis. După rapoartele comandantilor turci dela Cirenaica peste tot locul italienii au fost respinși cu pierderi mari.

Chestia Dardanelelor, nici acum nu e definitiv precizată. Telegramele din Constantinopol sosite sâmbătă anunțau răspunsul de refuz al guvernului turcesc; față de acestea astăzi vine știrea, că Poarta abia acum își concipiază nota referitoare la pretențiunile rusești.

Până acum, așa se vede, în chestia aceasta numai un singur lucru e sigur: necondiționat Poarta va refuza pretențiunile Rusiei.

Chestia Dardanelelor.

Constantinopol. — Referitor la hotărîrea consiliului de miniștri dela 7 decembrie în chestia Dardanelelor se răspândise șvionul, că consiliul de miniștri a însărcinat pe marele vizir și pe ministrul de externe să pregătească un răspuns negativ, în felul, pe care ei îl cred mai potrivit. În caz că ei nu ar putea fi de acord în chestia aceasta, atunci să prezinte chestia celui mai apropiat consiliu de miniștri. Până acum răspunsul n'a fost

comunicat ambasadei rusești. Din cauza aceasta se crede, că într'un viitor consiliu de miniștri chestia va fi din nou desbătută. Se vestește, că comitetul june-turc ar fi comunicat suveranului că este în contra deschiderii Dardanelor și se miră că Rusia tocmai acum solicită aceasta chestie.

Berlin. — Din Constantinopol se anunță, că sâmbătă ambasadorul austro-ungar margroful Pallavicini a convorbit două ore ca A-sim bey, ministrul de externe turc. După conferința aceasta pretențiunea Rusiei referitoare la deschiderea Dardanelor se poate considera ca zădărnicită.

Constantinopol. — Guvernul turcesc încă nu s'a putut decide, ce atitudine să ia în chestia Dardanelor. E teamă, că Rusia va considera simplul refuz de casus belli. Din cauza aceasta guvernul turcesc nu mai e atât de ferm în atitudinea lui. Se crede, că Franța a aderat deja la proiectul Rusiei. Anglia a comunicat Porții, că acum atitudinea ei nu mai e atât de refuzătoare, ca mai înainte.

Italienii debarcă munițiuni în Albania

Constantinopol. — Ziarul „Tanin“ află din sursă autorizată, că italienii au debarcat o mare cantitate de munițiuni pe coastele albaneze.

Luptă sângeroasă la Cirenai

Paris. — Din Tripolis se anunță: Ofensiva trupelor italiene la Derna, și Benghazi sprijinită de către vasele de război de douăzeci și patru ore a luat proporții mari. Comandantul italian intenționează, că cu 40 mii de soldați de sub comanda lui să încerce ca să înconjoare trupele turco-arabe de sub comanda lui Enver bey de pe platoul de lângă Benghazi, pe care trupele lui Enver bey îl țin ocupat.

Constantinopol. — Ministrul de război a primit o telegramă dela comandantul dela Tripolis datată la 6 decembrie, după care asaltul italienilor dela Suk al Djuma s'a sfârșit cu retragerea totală a trupelor italiene. Pierderea italianilor a fost 400 morți și mulți răniți, câtă vremea pierderea trupelor aliate turco-arabe a fost numai 20 morți și 30 răniți. După raportul telegrafic al lui Enver bey în apropierea Dernei, la Bir ul Djemal a avut loc o luptă, în care italienii au pierdut 200 morți, iar arabii au avut o pierdere numai de câțiva morți și răniți. Edhem pașa, comandantul dela Benghazi raportează, că pozițiile turco-arabe la Tobruk sunt foarte tari. În șanțurile din apropierea orașului italienii manifestează o atitudine de apărare, iar trupele turco-arabe încontinuu le neliniștesc.

Italia și Abisinia.

Roma. — Agentia Stefani află din Adisabeba, că ministrul Italiei plecând în congediu la 7 decembrie, a fost primit în mod excepțional în audiență de negușul Menelik a cărui stare fizică este staționară.

Situația în Etiopia este normală.

Expulzarea Italianilor.

Köln. — Din Constantinopol se anunță: La intervenirea ambasadorului german ordinul de expulzare al italianilor din Smirna a fost revocat. Referitor la expulzarea din celelalte orașe întărit ordinul de expulzare rămâne însă valabil.

Franța intrevine pentru armistițiu.

Constantinopol. — Ziarul „Jeni Gazetta“ este informat, că Franța va intrevine pentru un armistițiu între Turcia și Italia. Ziarul are firma convingere, că Poarta va respinge acest proiect, fiindcă în situația actuală armistițiu ar fi păgubitor pentru Turcia.

Cruzimile arabilor.

Roma. — Guvernul italian pregătește un dosar, în care va dovedi cu acte cruzimile comise de arabi. Dosarul va fi dat în publicitate și probabil va fi prezentat și juriului ales dela Haga.

INFORMAȚIUNI

Arad, 12 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată nensemnată schimbare în temperatură, pe alocurea ploii mai târziu vânturi și frig.

Prognostic telegrafic: pe alocurea ploii, apoi vreme schimbătoare și frig. Temperatura la amiază a fost de 6° Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11'77
„ „ maiu	11'60
Secară pe aprilie	10'29
Cucuruz pe maiu	8'40
Cucuruz pe Iulie	8'47
Ovăs pe aprilie	9'70

Răspuns la întrebarea „Tribunei“.

La întrebarea ce-mi pune „Tribuna“ în nrul de azi referitor la alegerea penultimă pentru parlament în orașul Arad, răspund următoarele:

— Eu niciodată în viața mea, nici în Arad, nici altundeva nu am votat cu candidatul guvernamental, ba peste tot la alegerile pentru Camera nu am votat de loc pentru nici un candidat, nici-odată și nicăieri.

La întrebarea pusă dlor dr. Șt. C. Pop și dr. Ioan Suciu vor răspunde dânsii, dacă vor afla de cuviință să răspundă.

Încât pentru d. Iosif Moldovan, candidatul româniștilor la alegerile congresuale în cercul Arad, întrebarea „Tribunei“ este de prisos. D. Iosif Moldovan a răspuns, că o singură dată a votat cu candidatul guvernamental.

„Tribuna“ are deci cuvântul.

V. Goldiș.

Noul episcop sârbesc din Buda.

Sinodul episcopesc întrunit în Carloveț în ședința sa de ieri a ales de episcop pentru scaunul episcopesc de Buda în locul I. P. S. S. mitropolitului Bogdanovici din Carloveț, pe I. P. C. arhimandritul Gheorghe Vidicki, iar de vicar pe I. P. C. Sa arhimandritul Zerenski.

Alegere de capelan în Cenadul sârbesc. Inregistrăm cu deosebită plăcere știri, că vrednicul și simpaticul nostru coleg de redacție d. Ștefan Oprean, absolv. de teologie, a fost ales capelan pentru parohia ort. română

din Cenadul-sârbesc, întrunind 184 voturi față de 79 ale părintelui Voniga din Ghîroc.

Felicităm cu căldură pe iubitul nostru coleg, dorindu-i viață lungă întru păstorirea bună și românească a credincioșilor din aceea parohie. Totodată felicităm și comuna Cenadul-sârbesc, care în persoana dlui Oprean a câștigat un preot vrednic, înzestrat cu bogate cunoștințe și un român bun care prin atitudinea lui românească va aduce negreșit cinste neamului și bisericii sale.

Intru mulți ani.

Audiența lui Khuen-Héderváry. Implinindu-i-se azi vacanța, ministrul-președinte va pleca la Viena. Khuen-Héderváry a cerut prin cancelaria sa de cabinet o audiență la M. Sa în vederea acestei audiențe el va rămâne în Viena până marți, ziua în care e fixată audiența. Miercuri va fi în Budapesta și va lua parte la ședințele camerei. Audiența primului-ministru se consideră a fi de o mare importanță. Cu ocazia aceasta se va discuta situația guvernului la expirarea armistițiului încheiat cu opoziția.

Concurs. Ca urmare la cele publicate în numărul trecut al „Foaiiei Noastre“, anunțăm acum al treilea premiu pentru scrieri din domeniul Istoriei naționale.

Pentru acest premiu, oferit de d. farmacist Romulus Avram și destinat studenților dela Universitatea din București, subiectul, care va fi tratat ca formă, fond și întindere în acelaș fel ca cele dinainte este:

„Intemeierea principatelor române și consolidarea dinastiilor naționale până la Alexandru-cel-Bun și Mircea-cel-Bătrân“.

Suma de 100 lei s'a înaintat dlui prof. D. Onciul, cu rugămintea a o acorda celei mai bune lucrări ce i-se va prezenta de studenți asupra subiectului de mai sus. — Comitetul soc. „Înainte“.

Impărțirea premiilor Nobel. Duminecă, cu prilejul aniversării de 15 ani a morții lui Alfred Nobel, a avut loc în Stockholm împărțirea premiilor Nobel din anul acesta. După sosirea regelui și a familiei regale membrul direcțiunii institutului Nobel, Tornebach, a ținut un discurs relevând importanța premiilor Nobel. Dahlgren, președintele academiei de științe, a comunicat, că premiul de fizică a fost votat profesorului Wilhelm Wien dela Wüzburg pentru descoperirea legilor răspândirii căldurii; iar premiul de chimie s'a votat d-nei Curie, pentru descoperirea elementelor fundamentale ale radiului și coloniului, și pentru meritele câștigate în domeniul chimiei. Profesorul Moerner, rectorul institutului Carolin, a raportat, că profesorului Gullstrand din Upsala i-s'a votat premiul medical pentru lucrarea lui despre dioptrica ochiului. În sfârșit secretarul academiei suedeze dr. Nirzen, a raportat, că premiul literar i-s'a votat lui Maeterlinck. Premiile le-a împărțit însuși regele. Maeterlinck fiind bolnav și neputându-se prezenta, premiul lui l-a primit ambasadorul belgian. Seara a avut loc un prânz de gală în onoarea premiaților. Impărțirea premiului păcii s'a făcut în Cris-tiana. Cu prilegiul acestei serbări profesorul Stang a ținut o conferință despre acțiunea comună a statelor nordice în chestia facerii legilor civile unitare. Apoi Löwland, președintele comitetului Nobel, a raportat, că în anul acesta premiul Nobel pentru pace a fost împărțit scriitorului Alfred Fried din Viena și consilierului de stat Asser din Haga.

Din Haga se anunță, că Asser, ar fi declarat, că suma ce a primit el din premiul Nobel, după detragerea competențelor de stat și comunale, o va da pe seama încurajării unei instituțiuni ce se va înființa în scopul dezvoltării dreptului internațional.

Sedință festivă. Elevii din secția teologică a seminarului „Andreian“ din Sibiu aranjază în amintirea marelui arhiepiscop și mitropolit Andreiu baron de Șaguna mâine, în 30 noiembrie v., în re-

M. BRAUN

magazin de haine bărbătești și copii Arad, strada Jozsef-föherceg 3. (viz-a-vis de statua lui Kossuth).

Mare depozit spre ales. — Prețuri ieftine. — Despărțământ deosebit pentru comande după măsură.

factoriul seminarului, o ședință festivă cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere. 2. Imn festiv la centenarul seminarului „Adreian“, text de I. Teculescu, muzică de T. Popoviciu executat de corul soc. 3. Discurs, rostit de Gregoriu Vermeșan, cl. c. III. 4. Ochiul, de A. Bena, executat de corul soc. 5. Educația religioasă morală în familie, dizertație de I. Pică cl. c. III. 6. Ciasul rău, text de V. Alexandri, muz. de Vorobchievici. Inceputul la orele 11 a. m.

Cadavrul eroului. Ziarele de seara din Praga primesc știrea din Trautenau, că în pădurea dela Rognic cu prilejul lucrărilor de extirpare lucrătorii au dat peste cadavrul majorului Edmund Heidl, comandantul batalionului 16 de vânători, căzut lovit de un obuz în lupta dela 27 iunie din 1866.

Asasinul guvernatorului Potocki. Din Londra vine știrea, că Sicinsky, asasinul contelui Potocki, care, se știe, evadase din temnița dela Stanislau, de curând a debarcat la New-York, iar de aci și-a continuat calea spre Canada. După știrile sosite la Londra Sicinsky se află deja în loc sigur. El muncește sub nume fals și sperează, că nu va fi descoperit.

Statistica hotelieriei la Paris. Una dintre industriile cele mai înfloritoare ale capitalei Franței prin care se manifestă în chip covârșitor influența intelectuală asupra lumii este aceea a hotelieriei.

An de an străinii afluează spre acest mare centru de lumină și de petrecere în număr din ce în ce mai însemnat.

Iată cifrele pe an, date din cinci în cinci ani începând cu anul 1872—1911.

Pe 1872 au fost 96.000 de străini; pe 1876 118.000; pe 1881 192.000; pe 1886 223.000; pe 1896 272.000; pe 1901 289.000; pe 1906 453.000; pe 1911 460.000 străini.

În anii de expoziție firește n-a fost cu totul excepțional astfel, a fost anul 1887 cu 250.000, anul 1889 cu 391.000, anul 1900 cu 545.000.

Socotiți pe lunile anului străinii vin mai ales în august și septembrie.

Cari sunt cauzele acestui sport atât de neobișnuit? În primul rând este creșterea generală a bogăției. Cu cât se măresc mijloacele cu atâta crește și dorința de călătorie. Este apoi frumusețea Parisului care atrage cu neîntrecutul ei prestigiu pe străini.

În privința aceasta este o datorie a Franței să nu lase ca Parisul, până acum neîntrecut de nici o capitală din lume să rămâie înapoi.

O altă cauză ar fi înmulțirea mijloacelor de transport și ieftinirea lor cum și răspândirea culturii. An de an pături noi sunt câștigate de domeniul culturii omenesci și în aceeași măsură se răspândește și dorința de a vedea Parisul.

Fată de ministru — măsar. Acum doi ani o fată anume Etta Horsböl, care a fost ucenică la un măsar, după ce s'a eliberat ca sodală și a depus aci obișnuitul examen de măsar, și-a deschis în Copenhaga atelier de măsurit. Ea pregătea mobile artistice admirabile, așa, că în curând abia putea executa toate comenzile ce primea din diferitele părți ale țării. Exemplul ei a atras pe mai multe femei tinere daneze, așa, că mai recent și fata de 17 ani a primului-ministru danez Closiu Bernstein s'a făcut măsar. Ea a intrat ca ucenică în atelierul Ettei Horsböl, unde a petrecut cinci ani, apoi a fost eliberată de sodală. Tatăl fetei, primul-ministru aproabă deplin hotărârea fetei lui, fiindcă — cum a spus — „orice muncă cinstită nobilează, dimpotrivă trândăvia demoralizează“.

Un furt îndrăzneț la poșta din Arad. Eri seara pela ora 6 fără 5 minute la oficiul postal din strada Carolina nr. 3. s'a comis un furt destul de îndrăzneț în următoarele împrejurări: E de notat în primul rând că în serviciul acestui oficiu poștal sunt numai femei.

În afară de cele 4 femei funcționare e tablă de pe ușa biroului cu inscripția „Intrarea e oprită“ — și numai aceasta — e în serviciul siguranței.

Sergent de stradă nu e nici în piața din apropiere „Francisc“ decât la zile mari și eri din întâmplare n'a fost una din acele zile. Cu ceva înainte de 6 s'a prezentat la unul din ghiamuri un tânăr lucrător ca de vre-o 18 ani, mic de stat cu fața smolită, cerând o marcă de 10 fil.

Stătu apoi lângă o masă de scris, prefăcându-se că scrie până când pleacă cele vre-o trei persoane, cari fuseseră pe acolo în timpul acesta. Oficianta poștei Emilia Varga — fiind aproape șase ore — scosese din masă banii pentru a-i număra și a-i trimite la poșta centrală după cum obicinuia să facă când avea sume mai mari. La vederea băncilor pungașul care se înțelege cunoștea împrejurările și venise deci cu gând rău aci, tocmai în timpul când se închide poșta și se trimit banii încasați poate închide ușa biroului și fără vre-o explicație înlăturând din calea sa pe oficianta se îndreaptă spre masa pe care era grămada de bilete de bancă de 20 cor. 10 cor. în sumă de 26.000 cor. Hoțul luă bilete de bancă de pe masă 4.500 le puse în buzunar și plecă. Inzădar femeile strigau ajutor căci sergentul de stradă lipsea. La un colț de stradă a dispărut și hoțul pierzându-și urma.

Poliția a pornit urmărirea hoțului fără însă să ajungă la vre-un rezultat.

Manevrele anului viitor. Comandamentul militar în linii generale a hotărât deja manevrele din toamna anului viitor. Manevrele se vor executa în Ungaria-sudică între corpul 7 din Timișoara și între corpul 12 din Sibiu. Comandantul general va fi și pe viitor moștenitorul Francisc Ferdinand. În manevrele anului viitor se vor aduce inovațiuni interesante. Sistemul liber al lui Conrad întrebunțată până acum, în manevrele viitoare va fi înlocuită. Se va restrânge prea marea libertate de acțiune ce au avut diferiții comandanți, având o operă de aci înainte în cea mai mare parte după ordinele comandamentului general.

Anunț. Aducem la cunoștință că Nrii 1 și 2 din „Biblioteca Școlărilor“ vor apărea în luna aceasta și fondatorii îi vor primi înainte de Nașterea Domnului. Fiecărui fondator i-se vor expeda câte 30 exemplare dintr'un număr. Ceice au trebuință de un număr mai mare de exemplare să binevoiască a mă aviza cât mai îngrabă. Învățătorii cari mai au de gând să se înscrie între fondatori — și de dorit ar fi să se înscrie cu toții, — sunt rugați să grăbească cu trimiterea cvotei de 5 Cor. Dr. V. Stan, profesor.

Cariera unei cântărețe. Pe timpul când Alexandra, actuala regină văduvă a Angliei era numai prințesă de Wales, a luat parte la o reprezentație la Operă, în care a jucat și o cântăreță foarte tânără. Prințesa și-a așezat buchetul de flori pe marginea lojei. Printr'o mișcare întâmplătoare prințesa a aruncat jos buchetul tocmai în momentul, când tânăra cântăreță și-a sfârșit cântarea. Buchetul a căzut pe locul orchestrei. Capelmaistrul orchestrei crezând, că distincțiunea aceasta era adresată tinerei cântărețe, i-a predat buchetul. Cântăreța se închina cu mulțumire către loja regală și întreg publicul aplauda, crezând, că acțiunea deosebită a prințesei se referea la tânăra cântăreță. Firește, că toate colegile o învidiau foarte mult pe tânăra cântăreță. Cântăreța tânără însă a desfăcut buchetul predând fiecărui debutant câte o roză. Pentru sine însă și-a ținut numai o roză și funda de mătăasă, cu care era legat buchetul. „Distincțiunea venită dela un loc atât de înalt“ n'a rămas fără efect nici asupra direcțiunii teatrului respectiv.

Tânăra cântăreță a fost angajată cu condițiuni foarte favorabile. Buchetul asvârlit printr'o mișcare întâmplătoare a ajutat-o pe prima treaptă a carierei, i-a potențat încrederea de sine, ceea ce firește i-a câștigat debuturilor ei siguranță. În felul acesta ea a devenit cântăreță renumită și — renumită e și azi.

Protestul consulului austro-ungar. Din Atenase anunță: Consulul austro-ungar din Caneva a protestat la Atena contra faptului, că vasele grecești și engleze urmăresc vasele de transport ale societății austriace Lloyd și a declarat, că nu va suferi această stare.

Între astfel de împrejurări s'a făcut posibilă sosirea la vreme a deputaților crețani în parlamentul din Atena. Se afirmă, că pe un vas al socie-

tății austriace Lloyd au călătorit cincisprezece deputați la Atena.

Logodnă. D-șoara Mărioara Roșcău și d. N. Manta, farmacist în Șeitin logodiți.

Sincere felicitări.

Cununie. Lucia Seichter n. Bogdan, Hermann Seichter, oberleutnant căsătoriți.

Felicitări.

Tramvaie electrice căzute în râu. Din Lisabona vine știrea, că duminică după amiază în Oporto s'a întâmplat o mare nefericire, care a costat multe vieți omenesci. Două tramvaie electrice, între împrejurări necunoscute până acum, s'au ciocnit și amândouă au căzut în râul Duero. Toți pasagerii s'au înecat.

Mașină infernală în pachet. Primprocurorul de stat din Munkhen-Gladbak a primit zilele trecute un pachet, conținând materii explosive, fitil și bucăți de plumb.

Tot așa au primit pachete cu un asemenea conținut în aceeași zi procurorul al doilea și președintele tribunalului provincial din Munkhen-Gladbak. Din fericire atentatul triplu a fost descoperit de cu vreme așa că celor luați la țântă nu li s'a întâmplat nimic. S'a pornit numai decăt ancheta, dar încă nu s'a putut stabili nimic pozitiv. Cu comiterea atentatelor se bănuiește un fabricant din localitate, care a și fost îndată arestat pe baza indicilor date de procuror.

O rară operațiune. Societatea de salvare din Viena a adus luna trecută la spitalul central pe un tânăr lucrător, care cu prilejul unei bătai în Ottokring a fost grav rănit de o lovitură de cuțit. Medicul asistent, dr. Finsterer, a constatat, că lovitura de cuțit a atins inima, plămânii și stomacul, și că numai o imediată operațiune poate să mai scape pe nenorocit. Doctorul a cusut îndată ranele, atât la inimă, cât și la stomac. Operația a succedat deplin și este nădejde, că lucrătorul va rămânea în viață.

Societatea românilor din Paris. Prin inițiativa câtorva persoane de elită din colonia română din Paris, s'a înființat acolo o societate de ajutor pentru români.

Cu banii strânși prin donațiuni și cotizațiuni lunare, s'a putut închiria un mare local, ce are două secțiuni: restaurant și bibliotecă cu sală de conferințe.

La restaurant studenții găsesc, în schimbul sumei modeste de 1 f. 10, o hrană curată și substanțială, care reprezintă o valoare reală de 2—2.50.

Un număr oarecare de studenți săraci și merituoși au hrana în mod gratuit, pe când alții cu mijloace restrânse, se bucură de o reducere simțitoare de 1 f. 10.

Scopul societății însă, nu e numai să îngrijească de igiena și întreținerea trupului, ci să contribuie și la îndrumarea tineretului studios român, pe calea binelui, a moralei, a solidarității și a studiului.

Pentru aceasta s'a înființat secțiunea conferințelor, care vor fi ținute de unele înalte personalități ca d. Gabriel Hanotaux, Poincaré și alții.

Răposatul Const. Lahovary a lăsat societății biblioteca sa de 5000 de volume, pe care studenții le-au catalogat științificește.

Din nenorocire ea nu conține nici o carte românească. Cum însă ar fi de dorit să se găsească și operele scriitorilor noștri, și cum pe de altă parte față de marile cheltuieli pe cari le are societatea, ea nu e în măsură să le cumpere, ar fi frumos dacă scriitorii români ar binevoi să contribuie la opera de mai sus, trimițând în chip gratuit scrierile lor la adresa: *Société de secours des Roumains de Paris*: 40 rue de Seine.

O teribilă catastrofă marină. Din New-York se anunță, că acolo domnește o strașnică agitație din cauza scufundării a trei vapoare cu prilejul ciclonului din marea Caraibilor. Pe bordul acestor vapoare

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI ::
C a r a n s e b e ș, Strada Episcopiei (Casele proprii).
 :: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

Am onoare a înconștința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nizuiesc continuu a-mi servi solid clienții și a le înmbia numai ce e mai nou.

se aflau membrii societății bancherilor americani.

Accidentul aviatorului Vedrines. Din Versailles vine știrea, că aviatorul Vedrines, făcând evoluțiuni cu un monoplan a căzut la Villacoublay și a fost transportat la spital.

Kronawetter grav bolnav. Bătrânul democrat Kronawetter din Viena se află greu bolnav. Sunt temeri de un deznodământ fatal.

Kronawetter a fost timp de mulți ani singurul democrat din Camera austriacă, care a mers alături de socialiști și a exercitat o mare influență asupra engețării politice în tot imperiul. De mai multă vreme el s'a retras din viața politică. Ultima dată s'a manifestat, în urma alegerilor trecute, printr'un articol, în care-și arăta bucuria pentru înfrângerea clericalilor de diferite nuanțe.

O uniune a camerelor de comerț balcanice. Camera de comerț otomană a aderat la invitațiunea Camerei de comerț din Sofia privitoare la formarea unei uniuni a camerelor de comerț balcanice în vederea studierii Balcanilor sub raportul economic. Delegații Camerei din Sofia vor pleca în curând la Constantinopole.

Interzicerea serbării unui centenar. Din Helsingfors se anunță, că un ukaz împărătesc interzice a se celebra centenarul incorporării guvernului din Vyborg la marele ducat al Finlandei.

Cinematografierea războiului Independenței. O parte dintre artiștii Teatrului Național din București au luat inițiativa înființării unei societăți, al cărei scop laudabil prin tendințele sale patriotice, este popularizarea în țară și străinătate a războiului României pentru independență în toate fazele sale, cari fac dovada bravurei armatelor române la 1877.

Societatea a compusă din d-nii C. Notara, Soresanu, Toneanu, Ar. Demetriad, Ion și Gr. Brezeanu, poartă numele de „Societatea Leon Popescu”, după numele proprietarului fostului teatru „Liric”, care, odată cu o însemnată cotizație materială, a pus la dispoziție și teatrul său unde se vor instala laboratoarele filmelor cinematografice, cari vor reprezenta războiul independenței României.

Cinematografierea se va face cu concursul armatei, care a fost pusă de către ministerul de război la dispoziția acestei societăți artistice, în numărul ce se va cere, ca să se poată reconstitui astfel în mod serios toate fazele războiului dela 1877. E locul să adăugăm, că ministerul de război, în afară de concursul armatei, a venit în ajutorul societății și cu o însemnată subvenție, pentru a ușura astfel marile cheltuieli, pe cari le necesită și montarea și cinematografierea războiului, reconstituit de către maeștri, anume aduși dela Paris în acest scop.

Este o inițiativă, fără indoială fericită, care va face cunoscut străinătății primul film cinematografic românesc, reprezentând una din cele mai glorioase pagini ale trecutului României.

Prăbușirea unui pod. Din Cazan (Rusia) se anunță, că ghiata de pe fluviul Volga a rupt stâlpii unui pod, care s'a prăbușit în apă, împreună cu 200 muncitori, cari treceau în acel moment peste pod. Până acum s'au scos cinci cadavre din apă. Sunt temeri, că toți muncitorii s'au înecat.

Tifos în Cluj. Pe teritoriul orașului Cluj s'a ivit epidemia de tifos; dar până acum nu are caracter primejdios. Boala s'a constatat și între soldați. În spitalul militar se găsesc 17 bolnavi de tifos. Cazuri de moarte nu s'au întâmplat.

Clopot interesant. În rechizitorul teatrului „Comédie Française” din Paris se păstrează un clopot interesant, cu care s'a clopoțit în 24 august 1572 pentru lupta din noaptea sfintului Bartolomei. La început clopotul a fost așezat în turla bisericii Saint-Germain l'Anxerros. În timpul revoluțiunii, când Maria Ioseph Chénier, rudă vestitului André Chénier voia să predea tragedia intitulată *Carol al IX-lea*, a împrumutat pentru aceea seară de teatru clopotul istoric. De atunci clopotul a rămas la teatru și numai mulțumită acestui fapt el a putut fi scăpat; de altfel ca și celelalte clopote, și el s'ar fi fost topit pentru a face din el țevi de tunuri. Clopotul acesta interesant a avut rol și cu prilejul reprezentății piesei *Marian Delorme*, când prin el s'a semnalat ora execuției lui *Didier și Saverney*.

Asasinii lui *Goligny* de bună seamă ar fi fost foarte emoționați, dacă atunci li s'ar fi spus,

că clopotul din noaptea sfintului Bartolomei își va parcurge cândva cariera ca obiect pentru teatru.

Fraudele dela „Nagytapolesányi takarékpénztár egyeslet”. Cercetarea în curgere în chestia falimentului acestei bănci, scrie „Rev. Ec.”, aduce la lumină manipulațiunea frauduloasă a conducătorilor acestei societăți. La vre-o 46 de institute de bani au fost păgubite, cu sume mai mari sau mai mici, prin faptul, că au primit ca amanet libele de depozit ale băncii falimentate. Una din bănci a acordat ca avans K 15.000 pe un astfel de libel fictiv și când s'a informat în scris asupra depunerii i-s'a dat din partea băncii acum falite răspunsul, că avansul se poate acorda cu rizie, căci depunerea nu este sequestrată. Asupra libelelor de depozit fictive puse în circulație conducătorii băncii „Nagytapolesányi etc.” purtau evidente speciale, în care se scriau toate datele relative la scadențele și dobânda împrumuturilor ridicate etc.

Aviz pentru băncile noastre de a fi cu deosebită atențiune la acordarea de avansuri pe libele de depozit dela bănci străine și necunoscute.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca națională a României

— Urmare —

„Această situațiune era destul de grea prin ea însăși. Imprejurările exterioare însă, restrângerea târgului monetar, provenind din absorbirea capitalurilor prin expansiunea colonială și prin întreprinderile industriale din ce în ce mai întinse în țările străine, și în cele din urmă resbelul Transvaalului, au agravat încă răul. Cele mai multe din casele noastre de bancă și comerț, cari au relațiuni însemnate cu străinătatea și cari uzând de creditele ce aveau, ar fi putut ușura situațiunea, au fost puse în neputință de a o face; multe din ele chiar au trebuit să recurgă pentru facerea plăților lor în străinătate la stocul metalic și la creditul Băncii. Astfel mai toată greutatea crizei a apăsas asupra instituțiunii noastre”.

„Pentru a-și apăra stocul, Banca a trebuit dar să urce succesiv taxa scontului și a împrumuturilor dela 5% și 6% până la 9% și 10%. Se spera, că astfel capitalurile străine, atrase de cursul ridicat al dobânzilor, va veni să ușureze cel puțin în parte transacțiunile pieței și să înlesnească acoperirile în străinătate. Această speranță nu s'a realizat. Capitalurile străine s'au oferit numai pentru trebuințele statului, pentru acelea ale comerțului însă a trebuit să se recurgă tot la mijloacele Băncii Naționale, care a fost astfel silită să facă față de toate trebuințele inferioare și exterioare, mărite prin o criză fără exemplu”.

„Spre a satisface toate trebuințele comerțului interior și spre a îndestuli și cererile de aur sau de remise asupra străinătății... a trebuit Banca să-și procure resurse din afară... aproape până la echivalentul fondurilor sale publice”.

„Banca a pus dela 1 ianuarie până în 31 decembrie 1899 105,000.000 lei aur și remise la dispozițiune, pe cari și-le-a procurat cu sacrificii destul de mari”.

În istoria financiară a României nu se cunoaște un caz, în care situația fiscală să fi fost mai desperată decât pe urma crizei din 1899. Toate izvoarele de venit erau stoarse. Mai licăria o singură perspectivă: capitalul statului dela Banca Națională.

Guvernul începe tratative pentru vânzarea celor 8000 actii. Retragerea Statului din asociațiunea formată pe baza legii din 11 aprilie 1880 și cedarea capitalului său către acționarii Băncii Naționale, precum și unele modificări ale dispozițiilor legii constitutive s'au satorit în convenția din 14 decembrie 1900, al cărei text este următorul:

Art. 1. Statul român se retrage pe ziua 1 ianuarie 1901 din asociațiunea formată pe baza legii din 11 aprilie 1880 și a statutelor din 22 maiu 1880, între dânsul ca subseritor al unei treimi din capitalul Băncii naționale a României și subseritorii celorlalte două treimi.

Art. 2. Tot activul și pasivul Băncii, pre-

cum și toate drepturile ce guvernul român avea ca asociat, trec la societatea acționarilor, care va continua operațiunile sale sub aceeași denumire și în aceleași condițiuni ca până astăzi.

Art. 3. În schimbul părții sale în capitalul și rezervele Băncii, Statul va primi o sumă totală de 14,800.000 lei, plătită de Bancă în comptul acționarilor în modul următor: 10.000.000 lei îndată după sancțiunea acestei convențiuni și a modificărilor la lege, 4,800.000 lei la 1 aprilie 1901.

Art. 5. Partea de capital, cedată de guvern, se va divide în acțiuni de 500 lei, cari vor fi emise conform articolului 8 din statute.

Art. 6. Acțiunile vor fi emise pe același curs cu care au fost cumpărate, adică pe curde 1850 lei fiecare acțiune, plus cheltuielile de emisiune.

Art. 7. Statul acordă Băncii o prelungire de privilegiu până la 31 decembrie 1920.

Art. 8. Dela 1 ianuarie 1913 partea de beneficiu cuvenită Statului conform articolului 8 din legea constitutivă a Băncii, va fi sporită dela 20 procente la 30 procente.

Art. 10. Transmiterea părții Statului în Bancă către societatea acționarilor este scutită de orice formalitate și taxe. Toate cheltuielile de fabricarea acțiunilor de emisiune, timbru, publicațiuni și altele, vor privi pe noii acționari.

Suma de 14,800.000 lei, provenită din vânzarea titlului Statului, va fi întrebuințată la acoperirea deficitelor trecute.

Convenția s'a aprobat prin decretul din 25 și 29 ianuarie 1901.

Prelungirea privilegiului dela 1912 la 1920 a fost discutată cu mult zel. Drept recompensă, Statul și-a asigurat 30 procente (în loc de 20 procente) din beneficiile nete, ce se vor realiza în anii 1913—1920.

În urma izbucnirii crizei parlamentare din februarie 1901, partidul conservator cade dela cârmă și este înlocuit prin cel liberal. „Noul guvern se afla, ca și cel premergător, într'o mare lipsă de bani.

Pe lângă toate economisirile minuțioase realizate de ministrul D. A. Sturdza, bugetul nu se poate echilibra. Pentru încunjurarea potecii apucate de Carp, în contra căruia se deslegase opoziție furtunoasă, nu rămânea altă posibilitate decât contractarea unui împrumut dela Bancă. În acest scop se așterne Camerei spre deliberare un proiect de convențiune cu Banca Națională, care în 11 maiu se și aprobă¹⁾. Conținutul acestei convenții este următorul:

Art. 4, 11, 12 și 13 din legea constitutivă a Băncii se modifică și se completează precum urmează:

Art. 4. Durata privilegiului Băncii se prelungeste până la 31 decembrie 1930.

Art. 11. Banca va face în mod gratuit serviciul de cassă pentru comptul tesaurului în condițiunile stabilite prin convenția dela 11 maiu 1901.

Mai de importanță e modificarea articolului 12, cu privire la reducerea rezervei metalice de aur, dela 40% la 33%.

„Această limită (de 40%) va putea fi redusă până la 33% în împrejurări esecțiionale și pentru timp determinat, după cererea consiliului general al Băncii, aprobată de Consiliul de miniștri”.

„Sumele puse la dispozițiunea guvernului în virtutea convențiunii din 11 mai 1911, vor fi dispuse de acoperirea metalică până la complectarea lor restituire. În nici un caz însă circulațiunea totală a biletelor cuprinzând și aceste sume, nu va putea avea o acoperire metalică mai mică de 33%.

Art. 13. Biletele emise vor fi de 20, 100, 500 și 1000 lei.

Proporțiunea biletelor de 20 lei nu va putea trece peste 30% din totala emisiune.

Suma împrumutului, contractat de Stat dela Bancă, a fost 15,000,000 lei, servind tot la acoperirea deficitelor bugetare. În schimbul acestui credit, fără dobânzi, a primit Banca prelungirea privilegiului până la 31 decembrie 1930 și reducerea stocului metalic. Dispozițiunea din urmă nu era tocmai fericită. Pe urma ei

¹⁾ Mihail, op. cit. II, 111

s'a ivit un disagiu de 2-6 procente, care a dăinuit până în 1904.

De atunci, Bunea își continuă progresiv rostul și afacerile. Capitalul, pe deplin vărsat, e numai 12 milioane lei, repartit în 24,000 acțiuni, parte la purtător, parte la nume, a 500 lei valoare nominală. Valoarea de curs, în 1911, e peste 5000 lei, cum rar se constată la acții.

(Va urma.)

Gavril Todică

Bibliografie

—x—

A apărut: „*Noua revistă română*” cu sumarul: Noutăți: Revizuirea constituției. — O nouă „presă independentă”. Chestiuni culturale: dr. C. I. Istrati. Mersul facultății noastre de științe. Militare: George V. Haneș. — Cum pot cultiva ofiterii opinia publică. Literatură. I. Chiru Nanov. — In preajma Ceahlăului, (cu ilustrații). K. Hamsun, — Glasul vieții, (din l. norvegiană de Gh. D. Bilinsky). Cronica teatrală: Lazăr Cosma. — „Scandalul”, de Henry Bataille. Polemice: V. Pârvan. — Scrisoare deschisă d-lui D. N. Burileanu. Insemnări: — Societatea românilor din Paris. — Epocă de aur pentru scriitorii români. — „Scene și fantezii”. — Cine înveninează discuțiile. Revista revistelor: — Timpul. — Luceafărul. — Mercure de France. — Courrier europeen. — Huszadik Század. — La Vocé. Memento.

*

„*Foaia școlastică*” cu sumarul: Noul episcop al Gherlei. Toma Cociș: Trei specii de pedepse. Hans Leo Schleicher, trad. dr. Alex. Nicolescu: Două conferințe ale lui dr. Rein în Viena. — Iuliu Pop: Momentozitatea educației morale. Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară, de dr. Onisifor Ghibu. Nagyszeben—Sibiu, tipografia arhidiecezană 1911. Șerban Șerban: Mihail Eminescu. Literatură: Iris: Fior.

*

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Lovinescu E Scenete și fantazii 1.50
Princesa Elena de Racovița Furiile amorului 1.20
Flacăra nrii 1, 2, 3, 4, și 5 a 20 fl.
N. Iorga: Generalități cu privire la studiile istorice —50
— Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX 10—
— Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte —30

Păcurariu I.: Elemente de estetică 1.20
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre 1.—
Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste —40
Pavelcescu C.: Poezii 3.—
Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu 5.—
Metodica limbii române de Gh. V. Costescu 5.—
Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu 7.—
Culea D. Sp. Invățământul despre natură în școala primară 3.50
Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre 2.—
Metodica limbii românești de Lupu—Antonescu—Nicolescu și Ciocărlie 5.—
Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I. 4.—
Marinescu—Avram Treptele didactice formale 3.—
Davlov Jocuri și jucării pentru copii 1.50
Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan 1.50
Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I. 4.—
N. Iorga: Turburările bisericești și politicianismul 1910—1911. —35
— Serbările dela Blaj —.70
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban —.50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi —.60
I. Stanca: Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată 1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație 1.50
Carlyle Th. Munca, Sinceritate, Tăcere, pagini alese —.30
Carlyle Th., Eroii 2.—
Panfile T. Țărișoare de aur —.30
Anestin V., In lumea spiritelor, istoria manifestărilor spiritiste —.60
Flamarion, C. Lumen —.60
Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca 1.20
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri —.60
Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor —.30
Ținc N. Versuri pentru copii —.30
Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nădejde I. —.30
Maupasant, Tare ca moartea, roman 1.20
Russo, Cugetări și amintiri —.30
Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei, lucrare pentru normalști, învățători și institutori 6.—

Psihologia precedată de Somatologie și urmată de logica elementară de dr. Pipos 2.40
Brătescu-Voinesti, Neamul Udreștilor, schițe și nuvele —.30
Zamfirescu D., Lydda, nuvele —.60
„Farfaut”, —.30
Gorki M., Scene din viața vagabonzilor, trad. de Carp —.60
La comande să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

POSTA REDACȚIEI.

Gh. P., Cheverez. La „Librăria diecezană” Arad, str. Deák-Ferencz nr. 33. — Respectivul trăiește și astăzi. Salutați frățești.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comande dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(76)

— Urmare. —

Mica caravană ajunsese nu peste mult la un loc, unde coasta muntelui era acoperită cu iarbă mărunță verde, în a cărei nemijlocită apropiere, se vedea în adâncimi amefitoare peisagiul unei regiuni întinse alpine. Privirile se îndreptau cu groază amestecată cu plăcere asupra tabloului, scaldat de lumină din fundul prăpastiei, peste care plutiau corbi pârând a fi muște, iar ici-colea se vedeau așternute pe pajiștea verde sălașuri și stâni sămănând unor mușinoae de cârțițe.

Când se văzură ajunși călătorii jos la frumosul Alp Vichter, se desghetară iarăș inimile și vorba porni iarăș veselă întreruptă de chiote lungi.

Uli horia de răsuna muntele, Flavian culegea flori ca să le predea damelor, iar d-șoara de Stetten se cobora de pe cal și se alătură la dânsul. Mai aveau să-și pună încă multe întrebări unul-altuia. Dânsa îi istorisi acum slobodă, cum, — spre a-și mulțumi curiozitatea lesne de scuzat, — îl cercetase deja în casa d-nei de Castelberg odată.

El însă zăcea nemișcat imposibil, iar după ce

rămase singură, — căci pe d-na de Castelberg o chemaseră, — își dete la o parte vâlul negru, spre a-i desprinde dela pept și a-i da o zambilă înflorită, iar dânsul fără să o invrednicească de atențiunea sa, adormi.

— Cum? Dta erai d-șoară?, — exclamă dânsul prostit. — Așadară apariția mea din vis trebuie să o consider drept o halucinație a-văzului? Eu credeam, că văzusem pe Elfrida ținând în mână Roza dela Disentis.

— Așadară pretutindenea și totdeauna Elfrida? — zise Paulina zimbând un pic cam șiret.

— Bine, că nu știe Elfrida, căci vechea ei bănuială s'ar mai întări încă, când ar afla că, d-ta o confunzi pas de pas cu alte femei.

— Bănuială? — întrebă dânsul serios. — Am meritat eu, ca să fiu bănuț?

— Da, frumosele domnișor, — întâmpină dânsa privind șiret la dânsul. — Odată intrat un astfel de spin în inimă, anevoie să scoate afară. Noi femeile nu suferim alți zăi pe lângă noi, de zeite nici să nu mai vorbim.

Flavian clătina întunecat din cap murmurând:

— Bănuț! Eu! Dânsa nu m'a cunoscut. Era un copil, iar eu n'am fost vr'un conte, baron sau alt domn mare. Ceeace eram însă, am fost dela inimă fără prefăcătorie sau viclenie. Nu am fost vr'un palavragiu modern sau farsor cu ochii pururea la cer și cu rugăciuni pe buze, cum sunt cei mai mulți bărbați de stat și cavaleri de industrie ai noștri pe când inima li-e pustie.

Paulina își privi vecinul cu mirare și apoi zise zimbând cu bunăvoință. — Foarte frumos, ceace spui! Drăguț de tot! Sună însă ca un fel de apărare față de niște reproșuri pe cari nimenea nu ți-le-a făcut. Cu ce scop le-ai spus?

— Pentru ca d-ta d-șoară să-i scrii amicei d-tale la Viena, că nu mai sunt acela, care eram în Viena, căci sunt în curat acuma cu depărtarea ce mă desparte pe mine de dânsa și pe dânsa de mine.

— Bine d-le Prevost, îi voi scrie, că nu mai ești reformatorul îndrăzneț de odinioară a lumii, însă tot mai ești puțin visător.

— D-ta te înșeli dragă. Mă simțesc mult prea sobru decât se pot fi una sau alta. De doi ani de când am părăsit Viena, am îmbătrinit cu douăzeci de ani.

Aici convorbirea lor fu întreruptă prin chemarea călăuzelor. Drumul începea se coboare repede în jos și de acea d-șoara trebui să incalece de nou. Paulina se supuse. Trecură prin cel dintâi sat de munte, cel mai de sus din valea Sernf, Elm. Deoparte și de alta munții păreau a crește. Spre cea mai mare mirare a călătorilor în partea dinspre răsărit, acolo unde părea că se îmbină cerul cu pământul, dânsii văzură un tablou, ca și care nici visa nu ar fi putut.

(Va urma)

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀▶ Săpun Margit 70 fil, ▶◀ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

Recomand
canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu prețul cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru sosirea nevătămată sănătoasă și veritabilă a exemplarelor. Bărbătușii cântăreți cu 8—10—12—16—20—25 cor. Femeinște cu 3—4—5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tratamentul paserilor canarice la cerere trimis cu plăcere fiecărui, gratuit.

ISIDOR MURGU
— prăsitor mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventi, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipke áruház)

din strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde pe un preț foarte ieftin:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate.

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei 35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei 90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe 20 cr.	Ismene trico, jaeger, pentru bărbați și femei 80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi 45 cr.	Trico pentru copii, jaeger 50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți 25 cr.	Blouse flanel 75 cr.
Gamasch de lână pentru copii 45 cr.	Neglige flanel 2.70 cr.
Mănuși glacé căptușite pentru femei 75 cr.	Blouse din materie 1.20 cr.
Mare deposit în dantele spre ales!	Cămăși pentru copil R. chiffon 85 cr.
	Cămăși pentru copil zephir colorat 85 cr.
	Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.
	Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.
	Cămăși pentru femei R. Chiffon 75 cr.
	Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.
	Jlpon de klott cu crețe duble 1 fl. 50 cr.
	Jlpon de mătase 3 fl. 75 cr.
	Taft de mătase 70 cr.
	Blouse de mătase vârgate 70 cr.
	Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20
	Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.
	Batiste, duzina cu 58—1.20 cr.
	Gulere numai 7 cr. bucata
	Mangete părechea 6—8 cr.
	Congre lucru de mână 1 fl. 25 cr.
	Dantelă metru dela 1 cor. în sus
	Pânză de dantelă dela 25 cr.
	Gulere de dantelă 50 cor.
	Cravate pentru bărbați 10 cr.
	Mănuși glacé obicinuite 58—85 cr.
	Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
	Ciorapi pentru femei 39 cr.
	Bretele 30 cr.
	Mare deposit în dantele spre ales!

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de acestea au sosit în mare cantitate cârpe de berlin înpletite, cârpe nimalaia, gilețe înpletite, gamasch înpletiti și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii, Șaluri înpletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, aceporințe de pat tüll, corsete reform. Surțe de luster și clott.

Covoare linoleum. Albituri fine pentru femei. ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă: **Csipke Aruház.**

Sunt recunoscute de calitate cea mai bună

GHELELE

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în FISCHI și CERMEI).

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővártér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor.
public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai
moderne primește, orice lucrări de compactorie
și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor
celor mai fine. În special executez cadre fine
de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch
pentru mese de scris, pentru gulere manșete și
mănuși. Mai departe cele mai de gust legătorii
decorative din pele și pânză după metoda fran-
ces și englez. Cea mai solidă și mai durabilă
compactorie pentru ziare, registre de casă și
comptabilitate în piele și în pânză. Imi permit
a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele
de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând
la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

Telefon 162.

Telefon 162.

MORIȚ REUSZ și FIUL

depozit de cărbuni de Prusia, cocs și lemne
ARAD, piața Boros Béni Nr. 12.

Avem onoare a recomanda calitatea cea
mai bună pentru încălzit

500 Kg. cărbuni Salon-Prusian de încălzit
à Cor. 5.—, 500 Kg. cărbuni Prusian-
găzos, zdrobit à Cor. 5.20.

Pentru mașina de călcat bucăți cernute
cărbuni de lemn de fag
— trimis acasă cu preț convenabil. —

Cu deosebită stimă

MORIȚ REUSZ și FIUL.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări

: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri

de zidiri pe lângă prețu-

țurile cele mai moderate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscriberului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DĂNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului romă-
nesc din provinciă, m'am hotărît să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2-3 zile, ori-și-cui resolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez re-
zolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detașate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

„ATLANTICA“

prăvălie specială de

: Cafea : Tea Rum

ARAD, Piața Andrassy Nr. 20.

(în fața casei comitatului).

Telefon pentru oraș și comitat 609.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu
voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.

Desfacere autorizată s'a
început de câteva zile.

**In săptămâna
asta se vinde:**

mănuși de pieleglacé

pentru dame,

specimene fine, negre, albe
și colorate.

Părechea 75 cr.

**Stofe pentru
costume și haine**

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame
și fete. — Covoare,
perdele, plapome, blă-
nării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de
ieftine, până ce se va
desface asortimentul

Flanele tenis fine în
preț de 25 cr. Fla-
nele de dame în toate
colorile.

**Rog priviți ga-
lantarele mele!!**

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

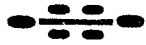
Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

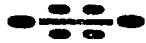
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detrageră.

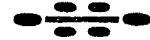

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

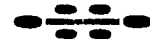
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Singurul institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cîsnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate .	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	{ foc	119,830.992—
	{ viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cîsnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

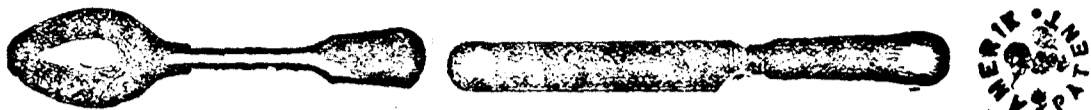
Cadou de Crăciun 1911.

NEW-YORKUL și LONDRA nu vrea să scape comerțul din mână în Europa și astfel o fabrică de obiecte de argint este dispusă în schimbul unei mici sume să-și desfășoare depozitul. Astfel sunt împuternicit a efectui comisionul acesta. Trimite oricui următoarele obiecte contra valorii de **14 Cor. 40 fl.** și anume:

- 6 buc. Cuțite cu ascuțis englezesc
- 6 " Linguri argint american
- 6 " Furculițe argint american
- 12 " Lingurițe pentru cafea argint american
- 1 " Lingură pentru seos supă argint "
- 1 " " laptele " "
- 6 " Tăvițe engleze-Victoria
- 6 " Feșnice
- 1 " Străcurător pentru ceai foarte frumos
- 1 " Pisător pentru zahăr elegant.

42 bucăți la un loc numai **Cor. 14.40.**

Toate aceste 42 obiecte au costat mai înainte 80 Coroane și acum să capătă pentru prețul minimal de 14 Cor. 40 fileri.

Argintul american este un metal care nu-și pierde culoarea nici peste 25 ani, pentru care să și garantează. Garanție că acest inserat nu este înșelătorie, mă obligă că în caz de nu convine marfa, să restituiesc suma fără nici o obiecțiune și deci nimenea să nu scape ocazia, ca să nu-și procure această garnitură practică, care este foarte potrivită ca cadou de nuntă și la orice ocazie cât și ca obiecte pentru economia casnică. — Să capătă numai la casa de export pentru obiecte de argint american.

H. HIRSCHBERG

VIENA II. Str. Rembrandt 19^u. — (Telefon Nr. 14597).

Trimite în provincie contra ramburs sau dacă mi-se anticipă suma.
Praf de curățit cu 20 fl. Adevărat numai cu marca aici alăturată.

Estras din scrisori de recunoștință:

După ce eu deja a III-a oară am adus dela dumneata garnituri pentru masă și totdeauna am rămas mulțumit. Vă rog din nou a-mi trimite o colecție contra ramburs.

Georg Reichsgraf, Dunin-Roskovski,
administrator c. și reg.
Zakopane „Villa Wladyslauka“.

Mulțumit pe deplin cu colecțiunea de argint american, voi recomanda-o între cunoșcuții mei la orice ocazie

Cu stimă:
Anton Marx,
oficiant de poliție.

Excelența Sa baroneasa Edelsheim mi-a recomandat cu căldură garnitura dumneavoastră de masă, din cari Vă rog a-mi trimite și mie 2 garnituri à Cor. 14.40 fileri.

Kocsard, 29/X 1904.

Ilona Tisza
născ. Graf. Dengenfeld.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

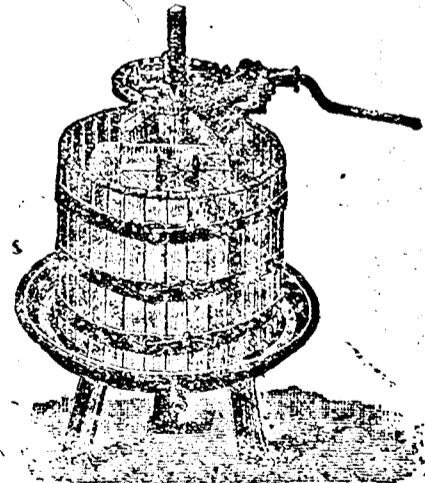
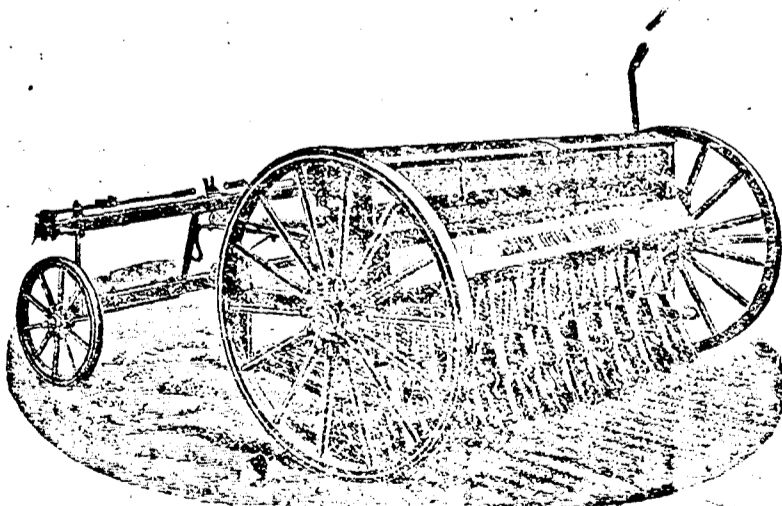
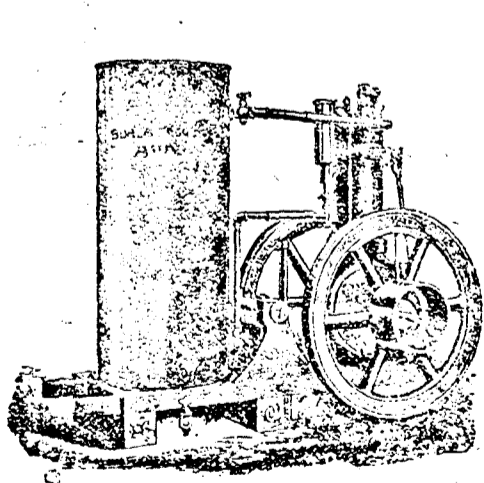
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

== **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** ==

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.